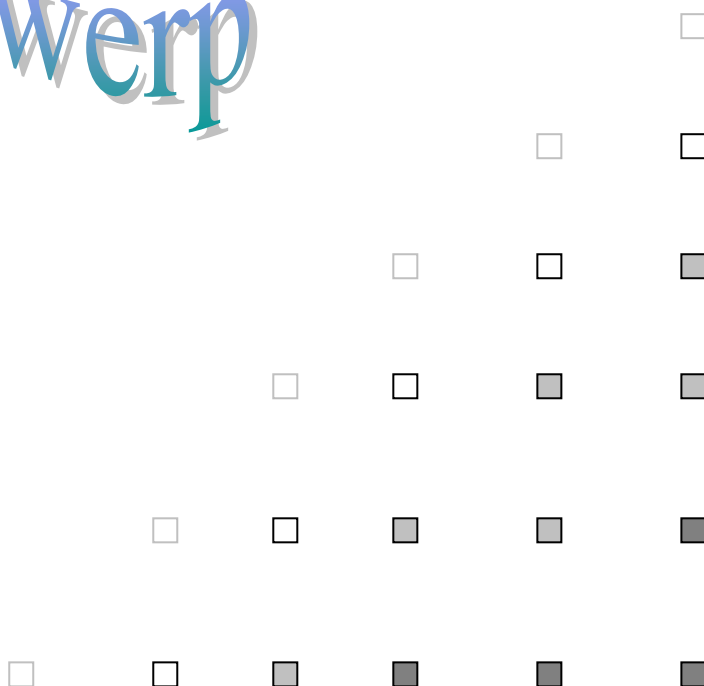

Noord-Holland Natuurlijk!

Nota Natuurbeleid 2005

Ontwerp

Haarlem,
Gedeputeerde Staten, 12 april 2005

Voorwoord

Er is dit College veel aan gelegen de natuur in de provincie veilig te stellen. Veilig stellen voor nu en voor toekomstige generaties. Het College heeft dit verwoord in haar programma 2003-2007.

Nu is het zaak handen en voeten te geven aan deze ambities. En om de groene kwaliteitsimpuls nu ook werkelijk meetbaar en afrekenbaar neer te zetten.

De inzet is een unieke, kwetsbare natuur die wij willen koesteren en versterken. De wens van ons allen is daarvan te kunnen blijven genieten. De verantwoordelijkheid die wij voor de unieke Noord-Hollandse natuur willen dragen reikt tot ver over de provinciegrenzen.

We gaan vaart maken met de realisatie van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, en we gaan met de boeren samen kijken hoe we de agrarische bedrijfsvoering en de natuurdoelen dichter bij elkaar kunnen brengen. We hebben er voor gekozen hier aanzienlijke extra geldstromen voor in te zetten, en constateren halverwege de rit dat de vaart er inderdaad ook goed in zit.

Bruggen te slaan naar de beleidsterreinen waar het natuurbeleid direct mee te maken heeft betekent heldere taal spreken voor de beleidsterreinen ruimtelijke ordening, landbouw, verkeer en vervoer en recreatie. Het moet samen kunnen en het kan ook samen.

Voorwaarde is wel dat het natuurbeleid helder op papier staat. Wat we doen, waarom we het doen, met wie we het samen doen en hoe we denken onze ambities waar te maken. Hiertoe uitgedaagd door Provinciale Staten heeft dit College bekeken of het beleid wel aan deze materiele voorwaarde voldoet. Het antwoord was nee. Er is gewoon te veel, veel te veel. De ambities uit het verleden hebben geleid tot een stapel beleidsdocumenten die een meter hoog is. Daar valt niet over te communiceren, en daar zijn ook geen bruggen mee te slaan. Terug naar de kern, naar waar het ons om te doen is; handzaam, leesbaar, compleet.

Met de voorliggende nota, scherp en kort gehouden en beperkt tot hoofdlijnen, hoop ik u een middel in handen te geven om met het natuurbeleid aan te koersen op resultaten. Tegelijkertijd is de nota bedoeld als routeplanner voor de veranderingen die zich de komende jaren op dit beleidsterrein aandienen en waar wij als provincie nadere invulling aan zullen gaan geven. In deze zin kunt u de nota ook beschouwen als agenda, nader te specificeren zodra de ontwikkelingen en actualiteiten daar aanleiding toe geven. Ik nodig u van harte uit ook de komende jaren bijdragen te leveren om het natuurbeleid actueel te houden.

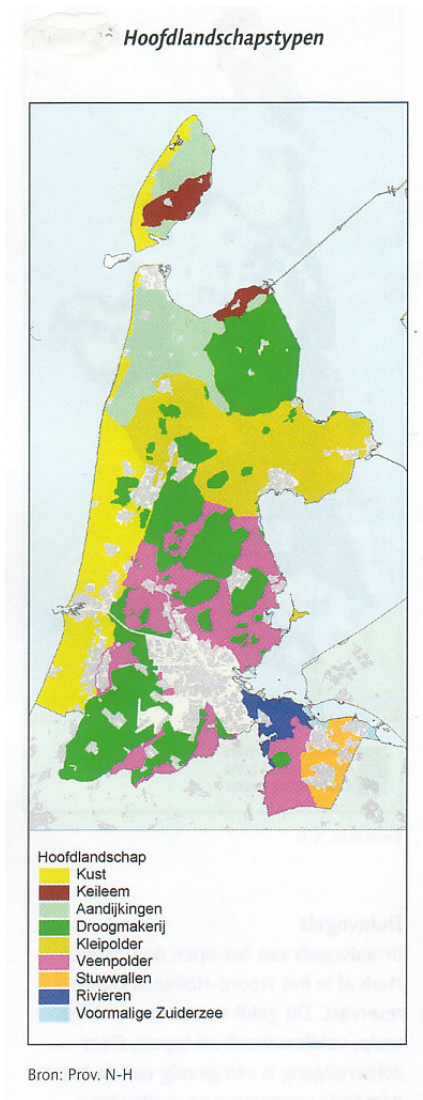
Albert Moens
Gedeputeerde Natuur

INHOUDSOPGAVE

1	NATUUR EN NATUURBELEID IN NOORD-HOLLAND	4
1.1	AANLEIDING, DOEL EN DOELGROEP	7
1.2	NATUURBELEID SINDS DE VORIGE EEUW	8
1.3	NATUURBELEID VOOR DE TOEKOMST	9
2	NATUURGEBIEDEN	11
2.1	EHS / PEHS	11
2.2	BESTAANDE NATUUR.....	13
2.3	NIEUWE NATUUR.....	14
2.3	NIEUWE NATUUR.....	14
2.4	VERBINDINGSZONES.....	16
2.5	BEHEER	20
3	PLANTEN- EN DIERSOORTEN	25
4	SCHARNIER NAAR DE TOEKOMST	28
4.1	IJKPUNT 2005; WAT HOUDEN WE; WAT STELLEN WE BIJ	28
4.2	TOEKOMSTIGE WETGEVING EN VERANDERENDE BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN 30	
4.3	VANAF 2006: DE NIEUWE NATUURBESCHERMINGSWET	31
4.4	INVESTERINGSBUDGET LANDELIJK GEBIED (ILG).....	32
5	INTEGRALE BELEIDSUITVOERING	33
	BIJLAGE 1. OVERZICHT BELANGRIJKSTE BELEIDSNOTA'S	37
	BIJLAGE 2: HOEVEEL GELD GAAT ER OM IN HET NATUURBELEID?	38
	BIJLAGE 3 HET COLLEGEPROGRAMMA EN HET NATUURBELEID	40
	BIJLAGE 4 KAARTEN	41

1 NATUUR EN NATUURBELEID IN NOORD-HOLLAND

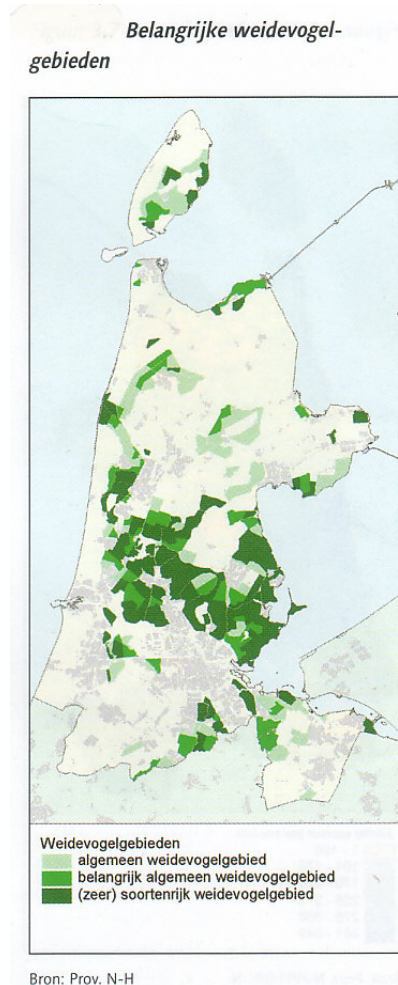
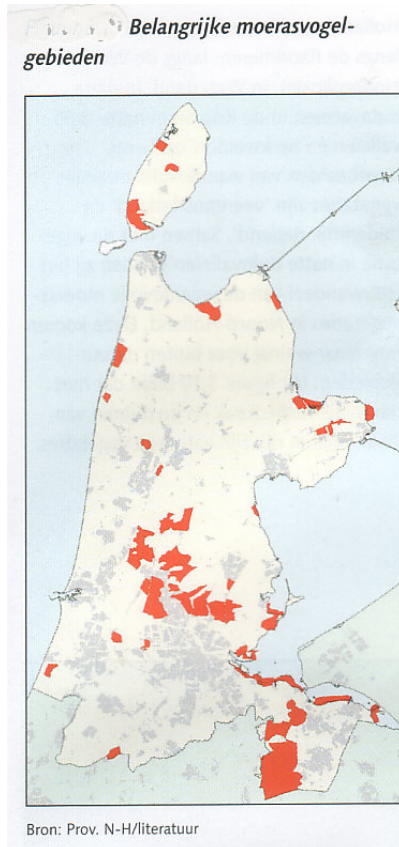
De Noord-Hollandse natuur is van oorsprong bepaald door een samenspel van getijde, erosie, wind, ijs en veenvorming. Zo ontstond een patroon dat gekenmerkt werd door zoet-zout overgangen met duinen, kwelders, wadden, moerassen en rivieren. Later drukte de mens een groot stempel op de ontwikkeling van de natuur. Aanvankelijk nam de verscheidenheid toe en werd het landschap kleinschaliger. Door de variatie en de overgangen in het landschap, werd Noord-Holland nog aantrekkelijker voor de toch al rijk aanwezige flora en fauna. Halverwege de twintigste eeuw vindt een omslag plaats. De ingrepen door de mens vonden vaker plaats, op veel grotere schaal; de verscheidenheid nam af, er trad vervlakking op en de natuurwaarden liepen terug.

Anno 2005 heeft Noord-Holland nog steeds veel natuur te bieden. Er is een grote variatie aan natuursoorten, biotopen en landschappen. De natuur strekt zich uit van de ongerepte Waddenzee waar amper een mensenhand aan te pas is gekomen, tot aan de bakstenen van de grachten van Amsterdam waar varens groeien die nergens anders in Nederland voorkomen. Dat zijn twee uitersten. Tussen deze uitersten in is Noord-Holland rijk aan natuur in alle soorten en maten. Noord-Holland heeft landschappen die onderling enorm van elkaar verschillen en

overgangsgebieden waarin een landschap in een vloeiende verbinding geleidelijk aan over gaat in een ander landschap. Er zijn bestaande natuurgebieden zoals de duinen en het wad, voorts de reservaten in de veenweidegebieden zoals Waterland, Zeevang, de Eilandspolder, het IJperveld en het Wormer- en Jisperveld. Grote delen van het Gooi en het Vechtplassengebied maken ook deel uit van het netwerk van natuurgebieden in Noord-Holland.

Daarnaast zijn er de oude en nieuwe recreatiegebieden zoals Spaarnwoude, 't Twiske, het Purmerbos en het Diemberbos. Een aantal recreatiegebieden is nog in aanleg. Daarvan is Haarlemmermeér Groen met 2.000 ha veruit het grootste. De provincie Noord-Holland heeft twee nationale parken: het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (3.800 ha) en het Nationaal Park Duinen van Texel (4.300 ha).

In het ene gebied ligt de nadruk meer op de natuurwaarden, in het andere meer op recreatie, maar die grens is betrekkelijk. De waarde van de Noord-Hollandse natuur strekt zich uit tot ver buiten de provinciegrenzen. De veenweidegebieden en inpolderingen worden binnen Europa gerekend tot de meest zeldzame landschapsvormen. De internationale betekenis van deze landschappen, alsmede van de soorten die hier afhankelijk van zijn is dus heel groot. Noord-Holland draagt hiervoor een Europese zo niet zelfs mondiale verantwoordelijkheid.

De provincie neemt deze situatie bijzonder serieus en heeft het natuurbeleid tot een van haar belangrijkste speerpunten aangemerkt.

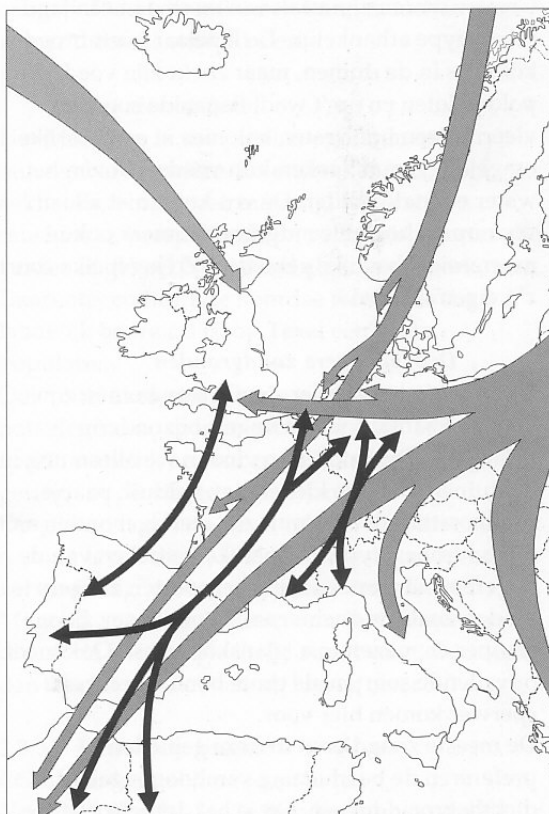
Weidevogels

Noord-Holland is, ook internationaal gezien, een belangrijke provincie voor weidevogels. Weidevogels zijn onlosmakelijk verbonden met het open polderlandschap en vragen om een gevarieerd beheer en gebruik van het landschap. Niet te intensief, maar ook niet te extensief. Op allerlei manieren wordt gewerkt om de weidevogelstand op peil te houden: boeren sluiten voor honderden hectaren overeenkomsten om hun graslanden weidevogelvriendelijk te beheren, honderden vrijwilligers trekken de wei in om nesten te markeren en nestbeschermers te plaatsen, natuurbeherende organisaties beheren grote oppervlakten weidevogelreservaat, beroepsbiologen en vrijwilligers doen op allerlei manieren onderzoek en tellingen en werkgroepen lobbyen voor reële vergoeding voor het beheer.

De provincie ondersteunt veel van deze initiatieven, voelt een duidelijke verantwoordelijkheid voor het weidevogelbeheer en ziet voor zichzelf een taak om de regie in handen te nemen. Gekeken gaat worden naar de realisatie van een kenniscentrum voor weidevogelbeheer.

Vogeltrekroutes

1.1 Aanleiding, doel en doelgroep

De laatste decennia is het natuurbeleid er niet eenvoudiger op geworden. Naast provinciaal beleid is er rijksregelgeving en doet de Europese Unie haar invloed flink gelden. Als de natuurbeleidsdocumenten anno 2005 worden opgestapeld, dan betreft dat makkelijk een meter papier. Overzicht en kennis dreigen zich te concentreren bij enkele specialisten, terwijl zelfs *decision makers* (waaronder leden van Provinciale Staten) en zeker buitenstaanders geen overzicht meer hebben. Dit is de eerste aanleiding voor deze Natuurnota.

De tweede aanleiding is de vraag vanuit Provinciale Staten hoe de provincie tegen de natuur aankijkt. Die natuur is – aldus de vragenstellers - immers allang geen oer-natuur meer maar wordt aan alle kanten door de mens beïnvloed en gevormd met als gevolg dat in onbewaakte ogenblikken diersoorten (zoals de vos) zich zo gaan gedragen dat andere soorten (het konijn in de duinen en de weidevogels in de polders) daarvan de dupe worden. En dan zijn dat vaak soorten die beschermd worden met de inzet van (veel) overheidsgeld.

De uitvoering van het natuurbeleid verandert, wat de derde aanleiding vormt. Enerzijds wordt nieuwe regelgeving van kracht: de vernieuwde Natuurbeschermingswet (vanaf 2006) en het Investeringsbudget landelijk gebied (ILG) (vanaf 2007).

Anderzijds zet de tijdsgeest nieuwe accenten: uitvoeren, afmaken waarmee we begonnen zijn en goed beheer worden steeds belangrijker.

Om bovengenoemde redenen is het bestaande natuurbeleid in Noord-Holland onder de loep genomen en is de essentie van dat beleid ondergebracht in deze ene nota. Dit is als het ware de Noord-Hollandse natuuragenda voor de jaren 2005-2010, met specifieke aandacht voor de collegeperiode (tot 2007) en met een doorkijk naar 2018 (de beleidshorizon van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur - PEHS). Er zijn echter beleidsstukken die niet zijn samen te vatten – bijvoorbeeld omdat ze een gebiedspecifiek of juridisch bindend karakter hebben - en die derhalve naast deze nota geraadpleegd moeten worden. Het betreft vooral de gebiedsplannen Programma Beheer (2002-2004) en de Faunabeheerplannen (2004).

In Bijlage 1 is een overzicht opgenomen van tot op heden vigerend beleid, waarin tevens is aangegeven welke verhouding de afzonderlijke nota's hebben ten opzichte van de voorliggende Nota Natuurbeleid 2005: "Noord-Holland Natuurlijk!".

Het doel: kaderstellend natuurbeleid

Overzicht in natuurbeleid van de Provincie Noord-Holland, de essentie van het beleid en de agenda voor de komende jaren; voorbereid zijn op de toekomst, waarin uitvoering en beheer centraal staan.

De nota is aanvaard door Provinciale Staten als kader voor het provinciale natuurbeleid met de opdracht aan Gedeputeerde Staten om de nota uit te voeren. De doelgroep wordt gevormd door alle betrokkenen bij de uitvoering van het natuurbeleid, waartoe onder andere behoren de andere overheden (in Noord-Holland), de particuliere beheerders, de agrarische sector en de natuurorganisaties.

1.2 Natuurbeleid sinds de vorige eeuw

Wie kent hem niet; de Amsterdammer Thijsse, die als hoofdmeester in Den Burg op Texel ging werken. Hij staat symbool voor de gegoede burgers uit de steden, die in het begin van de twintigste eeuw de grondslag hebben gelegd voor de natuurbescherming. Zij sloegen de handen ineen en beijverden zich bij de overheid voor het behoud van de natuur. Op die manier is in 1905 de Vereniging Natuurmonumenten ontstaan, opgericht om het Naardermeer te redden. Het behoud van het Naardermeer is één van de grote successen in het prille begin van de natuurbescherming.

Het duurde nog tot de jaren zeventig, voordat de overheid het heft van de natuurbescherming in handen nam. In de jaren vijftig en zestig was er veel aandacht voor herstel en economische groei. Tegelijkertijd ging de natuur in rap tempo achteruit qua verscheidenheid en kwetsbare soorten. In 1975 verscheen het eerste echte natuurbeleid van de overheid, in de vorm van de zogenoemde 'Relatienota'. Deze nota legde de basis voor de veel later door het Rijk gelanceerde Ecologische Hoofdstructuur van Nederland.

De 'mijlpalen' in de beleidsgeschiedenis

1975	'Relatienota' (Rijk) ¹
1977	EU Vogelrichtlijn
1986	Beleidsnota Natuur en Landschap Noord-Holland
1990	Natuurbeleidsplan (Rijk)
1992	EU Habitatrichtlijn
1993	Beleidsvisie ontwikkeling PEHS Noord-Holland
1999	Leidraad Groene Wegen (ecologische verbindingen)
2000	Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur (Rijk)
2002	Beleidsnotitie Flora- en faunawet (Noord-Holland)
2004	Faunabeheerplannen Noord-Holland
2004	Agenda Vitaal Platteland + Meerjarenprogramma (Rijk)
2005	Concept wet Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) (Rijk)

¹ Nota betreffende de relatie landbouw en natuur- en landschapsbehoud

1.3 Natuurbeleid voor de toekomst

Wat is natuur?

Natuur zonder menselijke invloed bestaat in Noord-Holland niet meer. Zelfs een ongerept ogend natuurgebied zoals de Waddenzee staat onder invloed van de mens. De mate waarin de mens zijn stempel op de natuur drukt verschilt per landschap.

Er zijn in de provincie heel grof bekeken twee soorten landschappen. Landschappen die de mens niet nodig hebben om in stand te blijven en landschappen die menselijk gebruik juist wel nodig hebben om de bijzondere natuur in stand te houden. Voor de eerste categorie; dat zijn de duinen, het wad en de grote wateren, is het niet nodig om zich direct met de natuur daar te bemoeien. De zorg voor bijvoorbeeld de duinen uit zich vrijwel uitsluitend in procesbeheer. Dat wil zeggen het mogelijk maken van verstuiwing en het herstel van de natuurlijke waterhuishouding. De natuur voegt zich daar zonder verdere menselijk bemoeienis naar die gebiedseigen processen.

Voor de tweede categorie is het van belang dat de mens juist wel voldoende doet. Bijvoorbeeld het regelmatig maaien van bloemrijke graslanden en het beweiden, maaien en bemesten van weidevogelgebieden, het onderhoud van landgoederen, eendenkooien, het 'groen' in en om de stad, en de recreatiegebieden. Deze categorie landschappen, die dus juist door menselijk patroonbeheer tot stand is gekomen, gaat onherroepelijk verloren als we er voor kiezen deze niet meer traditioneel te beheren. Voor beide categorieën is het van belang dat er door overheden natuurbeleid wordt gemaakt, en dat er in dat natuurbeleid heldere keuzes worden gemaakt.

Om zo veel mogelijk duidelijkheid te creëren over natuurgebieden waar je het natuurlijk proces z'n gang laat gaan (procesbeheer) en over gebieden waar je tot in detail aan het beheren gaat (patroonbeheer) hebben Gedeputeerde Staten in 2000 in de beleidsnotitie *Natuurdoeltypen in Noord-Holland* aangegeven welke soorten natuur worden nagestreefd in de natuur- en recreatiegebieden binnen de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (zie kaart in bijlage 4). Dat is gebeurd aan de hand van een landelijke systematiek voor natuurdoeltypen. Die systematiek stelt de verschillende partijen, die zich bekommeren om de na te streven natuur, beter in staat concrete afspraken te maken over doelen en hoe die doelen te realiseren ('men spreekt dezelfde taal'). Voor de PEHS worden drie eenheden onderscheiden die vooral worden bepaald door de mate van natuurlijkheid en het daarbij passend beheer.

Grote natuurgebieden, meer dan duizend hectare aaneengesloten, waar natuurlijke processen de landschappelijke en natuurkwaliteit bepalen. In de duinen gaat het vooral om processen als waterpeilschommelingen en verstuiwing en in de Vechtplassen en het Gooi om waterpeil en het realiseren van verbindingen (behorend tot de eerste categorie; zie hierboven).

Halfnatuurlijke gebieden, waar de natuurwaarden bestaan bij de gratie van nauwgezet beheer. Het zijn veelal reservaten in beheer bij natuurbeschermingsorganisaties die het extensief agrarisch beheer van enkele decennia geleden voortzetten. Het beheer van de gebieden (mozaïekbeheer en ruige mest) kan gecombineerd zijn met het beheer gericht op soorten, zoals de weidevogels (met nestbescherming en late maaidata). Daarbij kan er voor worden gekozen om nadelige invloeden op de 'voorkeur'soorten (predatie door vos) tegen te gaan (behorend tot de tweede categorie).

Cultuur-natuur of multifunctionele natuur in gebieden waar, gegeven een andere hoofdfunctie, zo optimaal mogelijke natuurwaarden worden nagestreefd. Voorbeelden zijn agrarisch natuurbeheer, particuliere landgoederen, waterwingebieden in de duinen, bosbouw- en recreatiegebieden (behorend tot de tweede categorie).

Het Twiske

Als willekeurige bezoeker in Het Twiske, denk je bij jezelf “goh, wat is die Noord-Hollandse waterlandnatuur toch mooi” en ook: “wat goed dat het oorspronkelijke karakter zo bewaard is gebleven”.

Maar degenen die bij het natuurbeleid zijn betrokken weten het: Het Twiske, zoals het er nu bij ligt, is in feite door mensenhanden gemaakt. Bovendien is het in de eerste plaats recreatiegebied en géén natuur. Het Twiske is in die zin wellicht symbolisch voor de vraag wat natuur nu eigenlijk is, anno 2005 in Noord-Holland?

Het Twiske was in het begin van de twintigste eeuw één van de fraaiste, natuurlijkste veenweidegebieden in Noord-Holland. Maar waar het behoud van het Naardermeer een groot succes was, ging het met Het Twiske heel anders. In de vijftiger jaren werd de drooglegging en inpoldering ter hand genomen, om er landbouwgrond te creëren. Halverwege de rit bleek de grondkwaliteit onvoldoende; het zand werd onder de historische veenlagen weggehaald, om te bouwen in Amsterdam en om de Coentunnelweg aan te leggen. Overtollige bovengrond werd in het gebied teruggespoten. Het landschap ging teloor, verrommelde en van natuur was geen sprake meer.

In de jaren zeventig was de behoefte aan recreatiegebied groot en viel het oog van de beleidsmakers op Het Twiske. Er werden weer sloten gegraven en beplanting aangebracht. Bovendien werden er wandelpaden aangelegd, een jachthaven en een oude molen herplaatst. Zo recent als 1980, werd feitelijk een recreatieproduct opgeleverd, dat echter een opmerkelijk natuurgetrouw beleving oproept aan het oorspronkelijke veenweidegebied.

natuurbeleid nu en in de toekomst

Het huidige natuurbeleid van de provincie spitst zich toe op:

- het ‘gebiedenbeleid’, met de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur als samenbindend kader;
- het ‘soortenbeleid’.

Uitvoering geschiedt zoveel mogelijk met de partners in de provincie en in nauwe samenhang met de andere beleidsvelden. Bij de uitvoering wordt bovendien vroegtijdig ingestoken op toekomstige omstandigheden, te weten rekening houden met de nieuwe Natuurbeschermingswet en voorsortierend op het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

gebiedenbeleid PEHS (Hoofdstuk 2)	soortenbeleid (Hoofdstuk 3)	scharnier naar toekomstige situaties (hoofdstuk 4)	integrale beleidsuitvoering (Hoofdstuk 5)
bestaande natuur	beschermen	de nieuwe Natuurbeschermingswet	met strategisch beleid
nieuwe natuur	schadebestrijding	het Investeringsbudget Landelijk gebied	met ander sectoraal beleid
ecologische verbindingszones			met de partners in de provincie
robuuste verbindingen			het gebruik van de natuur

2.1 EHS / PEHS

In de jaren negentig ontstond het gedachtegoed van de ecologische hoofdstructuur: grotere gebieden die al een natuurlijke samenhang hebben, veiligstellen én met elkaar verbinden. De ecologische hoofdstructuur wordt vorm gegeven door beheer, door het realiseren van verbindingen, het vormen van reservaten in het landbouwgebied en door het vergroten van bestaande natuurgebieden door natuurontwikkeling. Het is dus niet alleen de bedoeling om de basis van de natuur te beschermen, maar ook om een deel terug te winnen van wat in het verleden is verdwenen.

De rijks Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is uitgewerkt in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en vormt in Noord-Holland de ruggengraat van de natuur. Het heeft tevens een functie voor de recreatie, de verbreding van de landbouw en het draagt bij tot de kwaliteit van de woon- en werkomgeving en er zijn combinaties mogelijk met (water)voorraadvorming, boezemvergroting en waterberging. De PEHS is aangegeven op een kaart en heeft een oppervlakte (exclusief grote wateren) van 96.500 ha. De afspraak met het Rijk is dat de PEHS in 2018 gerealiseerd moet zijn. De kaart waarop de PEHS is afgebeeld is indicatief (zie bijlage 4). De PEHS werkt door in de ruimtelijke ordening, in het water- en milieubeleid en in het verkeers- en vervoerbeleid. De kaart van de PEHS is geen toetsingskaart, zij geeft een indicatie van de ligging en laat zo ruimte open voor maatwerk en biedt speelruimte voor de wijze waarop de gewenste ontwikkeling kan worden gerealiseerd. Voor het toetsingskader moeten het streekplan en uiteraard het bestemmingsplan worden geraadpleegd. In die kaders heeft de PEHS tezamen met de andere belangen zijn doorwerking verkregen.

Binnen de PEHS worden in het cultuurlandschap gebieden begrensd in zogenoemde gebiedsplannen Programma Beheer. De belangrijkste functies hiervan zijn het mogelijk maken van verwerving en door de begrenzing kan aanspraak worden gemaakt op financieringsregelingen van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

De PEHS bestaat dus in de eerste plaats uit gebieden en verbindingzones. Sinds kort zijn daar de robuuste verbindingen bijgekomen, die vergelijkbaar zijn met de verbindingzones, maar een andere omvang en een ander karakter hebben.

Taakstelling binnen de PEHS:

	oppervlakte / lengte
<i>Totale PEHS (excl. grote wateren)</i> ²	96.500 ha
Bestaande natuur	37.000 ha
Nieuwe natuur	13.682 ha
Robuuste verbindingen	1.475 ha
Beheersgebied	9.362 ha
Ecologische verbindingen	600 km

De provincie vervult essentiële taken in het proces van realisatie. In de eerste plaats heeft de provincie de PEHS uitgewerkt en daarmee aangeduid waar (nieuwe) natuur komt in Noord-Holland en dat vertaalt in gebiedsplannen. In de tweede plaats heeft de provincie de regie over de uitvoering, wat neerkomt op het bevorderen en faciliteren van de verwerving en het beheer. In 2004 is besloten om het noodzakelijke tempo van de uitvoering méér dan te verdubbelen door een intensieve gebieds- en bedrijfsgerichte benadering samen met de Dienst Landelijk Gebied (DLG). Niet in de laatste plaats neemt de provincie een deel van de kosten voor zijn rekening via voorfinanciering van het Rijk waarbij LNV dat later terugbetaalt.

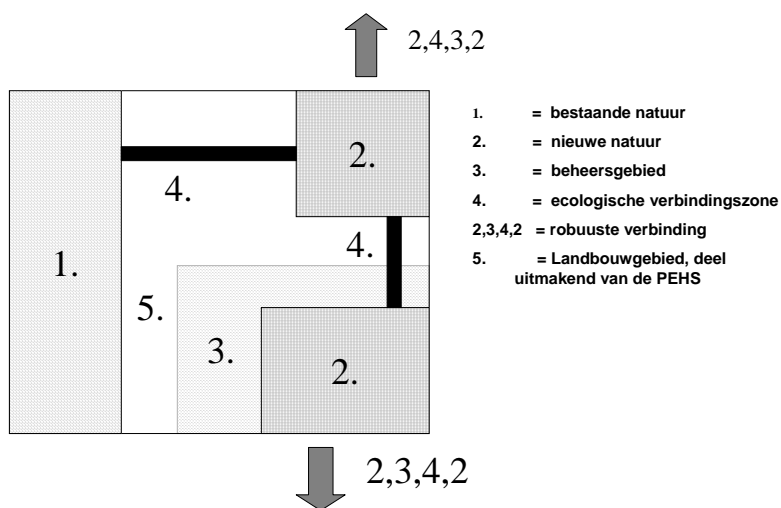
² Een deel van de PEHS wordt niet omgevormd, maar verkrijgt wel in het kader van ander beleid, met name het ruimtelijke ordenings- en waterbeleid, de nodige zorg en aandacht.

De grootste opgave is het realiseren van nieuwe natuur, dat wil zeggen het omzetten van landbouwgrond in natuurgebied. Dat kan op twee manieren:

- Het aankopen ofwel verwerven van de gronden, om ze vervolgens in eigendom over te dragen aan natuurbeherende organisaties voor inrichting tot en beheer als natuur.
- De gebieden blijven in handen van de eigenaar, die zelf maatregelen neemt om natuur te ontwikkelen. Dit wordt particulier natuurbeheer genoemd, waarop de paragraaf 'beheer' verder ingaat.

De stand van zaken; gerealiseerd anno 2005

Bestaande natuur	93%
Nieuwe natuur	62 %
Beheersgebied	vrijwel 100%
Ecologische verbindingzones	ca 50%
Robuuste verbindingen	alleen voorbereidingen getroffen

2.2 Bestaande natuur

De stand van zaken en de opgave in 2005-2007	2005-2010	2005-2007
Nog 2.500 ha te realiseren, waarvan ca 900 ha via afrondingsaankopen tot 2018	ca 200 ha	ca 100 ha

Noord-Holland beschikt met de duinen, moerassen, bossen, eendenkooien en landgoederen over zo'n 37.000 ha aan bestaande natuur. Dat wil zeggen natuurgebieden die rond 1980 aanwezig waren of in bestemmingsplannen als zodanig zijn opgenomen. Een klein deel daarvan is geen eigendom van natuurbeschermingsorganisaties, maar in bezit bij particulieren, waterschappen en overheden. Het gaat om ongeveer 2.500 ha. In bijlage 4 zijn deze gebieden op kaart aangegeven. Het is de bedoeling dat 900 ha alsnog wordt aangekocht door natuurbeschermingsorganisaties en dat de ongeveer 800 ha van overheden voor een symbolisch bedrag aan deze organisaties wordt overgedragen. Het gaat om belangrijke toevoegingen ('afrondingsaankopen') aan bestaande natuurgebieden die in eigendom en beheer zijn van de natuurbeherende organisaties. De resterende 800 ha zullen in handen blijven van particulieren. Onlangs is de minister van

LNV gestopt met het verstrekken van subsidies voor verwerving door de organisaties van bestaande natuurgebieden. De provincie heeft haar subsidiemogelijkheid gehandhaafd maar gaat uit van maatwerk.

Allereerst wordt nagegaan of het betreffende gebied door een particulier kan worden beheerd. Als dat niet mogelijk of gewenst is, subsidieert de provincie de verwerving voor 50%. De

andere 50% (die vroeger door LNV werd verstrekt) moet op een andere manier op tafel komen. Bijvoorbeeld door publieksacties, reserves gevormd door legaten of externe fondsen.

2.3 Nieuwe natuur

Nieuwe natuur omvat de reservaten en de natuurontwikkelingsgebieden die in het landbouwareaal van de provincie zijn en nog moeten worden gevormd. Het betreft landbouwgrond waarvan de agrarische functie vervangen wordt door natuur. Een beetje verwarrend is de (overal in het land gehanteerde) aanduiding 'nieuwe natuur' wel, want het betreft ook natuurgebied dat al geruime tijd geleden op landbouwgrond is gesticht, zoals de oudste delen van de reservaten in Waterland. Het algemene idee van nieuwe natuur is gebaseerd op het streven de achteruitgang van de natuur niet alleen te stoppen maar ook om die om te draaien en terug te winnen wat in het verleden zo ruimschoots is verdwenen.

Tot voor kort werd er van uitgegaan dat alle nieuwe natuur die in de provincie in de gebiedsplannen programma beheer is begrensd in eigendom zou komen van een natuurbeschermingsorganisatie. Dat is nu niet meer zo. De provincie trekt daarbij dezelfde lijn als de minister van LNV en heeft als ambitie dat van de restanttaakstelling ter grootte van 6.300 ha anno 2004 nog 60% daadwerkelijk zal worden verworven (= 4.000 ha) en 40%

dus niet meer. Die 40% (= 2.300 ha) kan door particulieren worden beheerd. Voor het totaal van nieuwe natuur à 13.700 ha komt de situatie in 2018 dan uit op 80% beheer door de organisaties en 20% door particulieren. Dat zijn vooral boeren maar het kunnen ook andere particulieren zijn met eigendommen in het landbouwareaal.

Uitvoering

De Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het Ministerie van LNV neemt de feitelijke verwerving voor zijn rekening, in opdracht van de provincie. De provincie sluit daartoe jaarlijks een prestatie-overeenkomst met DLG. Verwerving in begrensde gebieden vindt uitsluitend plaats op vrijwillige basis. De boeren hoeven niet te verkopen maar als ze het willen heeft DLG een aankoopplicht.

Begin 2004 heeft de provincie besloten tot een versnellingsimpuls, om de PEHS ook daadwerkelijk in 2018 te kunnen voltooien. Daarvoor is extra geld beschikbaar gesteld; te weten in totaal €25 miljoen. Van dit bedrag is €16 miljoen bedoeld voor voorfinanciering grondverwerving, ca €7,0 miljoen voor het oplossen van knelpunten in natuurgebieden en ca €2,0 miljoen voor de tempoverhoging en particulier natuurbeheer. Geld is belangrijk, en dat geldt ook voor de daadwerkelijke aanpak en samenwerking met betrokkenen. Met DLG is een 'actieve' strategie overeengekomen (voor zowel verwerving als functieverandering naar particulier of agrarisch natuurbeheer). De huidige aanpak komt neer op een doelbewuste bepaling van kansrijke gebieden binnen de voor nieuwe natuur aangewezen gebieden, gevolgd door een actieve benadering van de agrariërs in dat gebied. Bij voorkeur aan de keukentafel worden de agrariërs voorgelicht over de mogelijkheden hun gronden ofwel in eigendom over te dragen aan natuurbeheerders ofwel zelf over te gaan tot particulier of agrarisch natuurbeheer. Vervolgens wordt bijstand verleend om een soepele afhandeling van de procedures te faciliteren. Bij deze aanpak op basis van maatwerk kan een benadering van gemeente en waterschap essentieel zijn om beperkingen (die soms al een tijdlang bestaan) weg te werken.

De stand van zaken en de opgave in 2005-2007

	2018	2005-2010	2005-2007
Restanttaakstelling verwerving	4.000 ha	2400 ha	1.400 ha
Taakstelling particulier natuurbeheer	2.300 ha	900 ha	450 ha

Als DLG de gronden heeft aangekocht, kan de inrichting plaatsvinden. Inrichting is bedoeld om de omstandigheden te scheppen of te verbeteren die behoren bij het

gewenste natuurdoel. Uiteraard kan die inrichting allerlei vormen aannemen. Te noemen zijn maatregelen als verlaging van het maaiveldniveau, het verwijderen van de bemeste bovengrond, het realiseren van natte en vochtige plekken, het aanbrengen van voorzieningen om het waterpeil of de toe- en afvoer van water te wijzigen. Inrichting kan ook maatregelen betreffen verband houdend met de beleving van het gebied door de mens: aanleggen van paden, bruggetjes en observatieposten. De uitvoering vindt in de regel plaats via landinrichtings- of andere gebiedsgerichte projecten.

Inrichting Zeerijdsdijkje, Bakkum

In het Zeerijdsdijkje bij Bakkum-Noord zijn het PWN en Landschap Noord-Holland gestart met werkzaamheden om de natuurwaarden van het gebied te herstellen. In 1999 en 2000 werden hier de eerste werkzaamheden verricht. Doel daarvan was het scheiden van schoon kwelwater uit de duinen van vuil polderwater, het graven van ondiepe sloten en het plaggen van voedselrijke gras- en bouwlanden. De natuur heeft zich sinds die tijd positief ontwikkeld. Een probleem was nog de dikke laag zwarte aarde op de grens van het nieuwe natuurgebied en het duingebied. Deze laag bevat teveel voedingsstoffen om een goede ontwikkeling van waardevolle planten te laten optreden. Daarom is gestart met verwijdering en afvoer van deze ongeveer 45 cm dikke bemeste bodemlaag. De bodem wordt hier schoon zodat hier helder kwelwater kan stromen. In het gebied worden bovendien enkele kwelplassen gegraven waar kikkers en padden zich met succes kunnen voortplanten. De ecologen van het Landschap en PWN verwachten veel zeldzame planten terug te krijgen in dit gebied. Bijvoorbeeld de beschermde harlekijnorchis, parnassia en knopbies.

PWN als beheerder en Landschap Noord-Holland als eigenaar trekken in dit gebied samen op. Belangrijk voor de natuur in de overgang van duinen naar polder is het schone kwelwater. Het project in 1999 was er ook op gericht dit water te benutten voor de natuur in de polder. Er is daar toen een klein aquaduct aangelegd, zodat het stromende water niet in aanraking komt met het polderwater.

2.4 Verbindingszones

De term spreekt eigenlijk voor zich: verbindingzones verbinden de natuurgebieden in de PEHS en maken de PEHS tot wat hij is, namelijk een structuur van aaneengesloten natuurgebieden. Deze verbindingen maken het mogelijk dat diersoorten van het ene naar het andere natuurgebied kunnen migreren. Verbindingszones vergroten dus het leefgebied en dragen zo bij aan de instandhouding van populaties van diersoorten. Daardoor verbetert het ecologisch functioneren van de natuurgebieden.

In Noord-Holland moet ca 600 kilometer verbindingzone worden gerealiseerd. Een verbindingzone is te vergelijken met een snelweg waarlangs grote en kleine wegrestaurants liggen. De restaurants zijn stapstenen, kleine natuurgebiedjes die dienen als rust- of verblijfplaats voor migrerende dieren. De weg ertussen is een langgerekte natuurstrook van enkele tot tientallen meters breed. Op elke plaats waar de verbindingzone infrastructuur (wegen en vaarwegen) kruist ontstaat een zogenaamd ontsnipperingspunt. Hier worden mitigerende maatregelen genomen zoals faunatunnels onder de weg of loopplanken onder de brug door om de verbindingzone ongestoord door te laten lopen. Soms betreft het ook hele ecoducten, zoals bij Crailo (het Gooi) Hierover later in dit hoofdstuk meer.

Als aanvulling op de ecologische verbindingzones liggen er in Noord-Holland drie Robuuste Verbindingen op de kaart. De robuuste verbindingen zijn groene zones die deel uitmaken van een landelijk stelsel die tegelijkertijd natuur vergroten en verbinden. Het concept is nog betrekkelijk nieuw. Robuuste verbindingen zijn groter dan de 'reguliere' verbindingzones en bieden daardoor ook meer mogelijkheden voor functiecombinaties zoals met landbouw, recreatie, cultuurhistorie en waterberging. Noord-Holland kent drie robuuste verbindingen: Natte As Vechtstreek, Van Kust tot Kust en de Noordboog. Voor de eerste twee heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld om ze te realiseren. De Noordboog moet met andere financiële middelen van de grond komen. Denk dan aan combinatie van functies zoals herstructurering van de landbouw, tegelijk met creëren van waterberging en recreatieve elementen.

De stand van zaken en de opgave in 2005-2007				
	Totaal	Gerealiseerd, of van nature aanwezig	2005-2010	2005-2007
Ecologische verbindingzones	600 km	ca. 335 km	102 km	51 km
Robuuste verbindingzones	1.475 ha	0	1.000 ha	400 ha

Uitvoering

De uitvoering van de verbindingzones verschilt wezenlijk van die van de rest van het natuurbeleid in de provincie. In tegenstelling tot de natuurgebieden uit de PEHS is voor

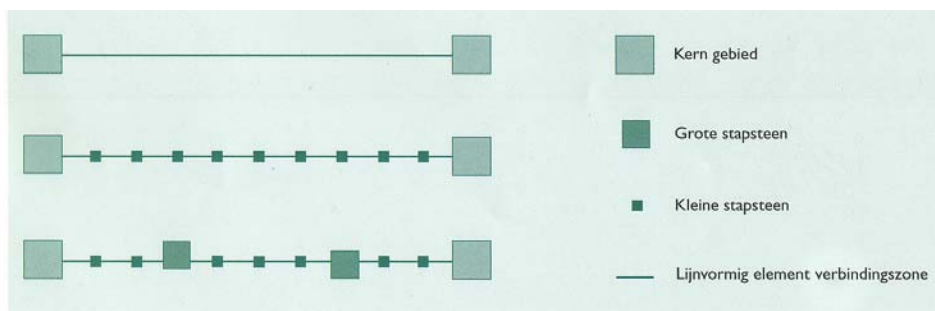
de ecologische verbindingzones slechts marginaal Rijksgeld beschikbaar. Ongeveer 200 hectare gelegen in de verbindingzones, is in de gebiedsplannen begrensd als 'nieuwe natuur', waardoor het rijk de financiering van de inrichting en het beheer op zich neemt. Voor 224 ha is agrarisch beheer mogelijk. In het kader van de Agenda Vitaal Platteland streeft

het Rijk ernaar de rijksbijdrage aan reguliere ecologische verbindingzones geheel te schrappen. In IPO-verband wordt hierover voor de zomer van 2005 een standpunt ingenomen. De overige kilometers moeten aangekocht en ingericht worden met andere middelen. Daar waar mogelijk worden verbindingzones ingericht op grond die al in eigendom is van een overheid (bijvoorbeeld een kade of oever van een waterschap) en wordt de inrichting integraal aangepakt om zo verschillende geldstromen te kunnen combineren en werk met werk te maken. De combinatie waterberging, recreatie en verbinding komt veel voor.

In de regel nemen derden, zoals waterschappen, het initiatief voor de aanleg en inrichting. Vaak gebeurt dit als er om andere redenen toch al wat moet worden gedaan ('werk-met-werk-maken') De provincie vervult hierbij een stimulerende en ondersteunende rol. Die komt ondermeer tot uitdrukking in medefinanciering; jaarlijks is €1 miljoen beschikbaar voor de planvorming en inrichting van verbindingzones. In het Platform Verbinden en Ontsnippen³ worden jaarlijks de financiën geprogrammeerd en de voortgang bewaakt. Voorts vertaalt de provincie de verbindingzones van de PEHS kaart in de streekplannen. Daarnaast is voor elke zone een streefbeeld voor de inrichting en het beheer opgesteld, gebaseerd op de diersoorten die van de verbinding gebruik moeten maken (Groene Wegen, provincie Noord-Holland, 1999). Hiermee kan de provincie de initiatiefnemers inhoudelijk ondersteunen en subsidieaanvragen en integrale inrichtingsplannen toetsen.

Stapstenen

Omdat de afstand van de natuurgebieden die door de verbindingzones verbonden worden voor veel soorten te groot is om in één keer af te leggen (sommige insecten kunnen er generaties over doen), zijn er kleine tussenstops in de verbindingzones opgenomen. Deze gebiedjes worden stapstenen genoemd en dienen als tijdelijke verblijfplaats van soorten. De meeste stapstenen zijn heel klein (1 tot 5 ha), maar er zijn ook grotere van 15-25 ha.

Periode 2005-2007-2010

Uit de realisatiecijfers van de afgelopen jaren blijkt dat het tempo langzaam afneemt sinds 2001. De doelstelling van 17 kilometer aanleg per jaar wordt de afgelopen twee jaar bij lange na niet gehaald. Dat is de reden om in 2005, geïnspireerd op het project "Versnelling PEHS", het project "Versnelling Ecologische Verbindingzones" te starten.

De kern van het project bestaat uit het identificeren van de kritische faal- en succesfactoren in de uitvoering van de verbindingzones, waarna een strategie ontwikkeld en uitgevoerd wordt om die factoren dusdanig te beïnvloeden dat de realisatie versneld plaatsvindt. De uitvoerende partijen zijn alle verenigd in het Platform Verbinden en Ontsnippen en zullen intensief bij het project betrokken worden.

Een voorbeeld van een maatregel om de uitvoering te versnellen is het aanpassen van de huidige subsidiering van een jaartender-systematiek naar meerjarige prestatie-overeenkomsten. Een herziening van de samenwerking met uitvoerende organisaties aan de hand van deze meerjarige afspraken, is onderdeel van de strategie die moet leiden tot meer betrokkenheid van onder andere waterschappen en tot versnelling van de uitvoering. Op welke wijze de nieuwe afspraken ingericht worden zal in nauwe

³ In het Platform Verbinden en Ontsnippen nemen deel: provincie, rijk, gemeenten, waterschappen, gebiedsgerichte projectbureaus en DLG.

samenwerking met de betreffende organisaties ontwikkeld worden. De aanpak kan per organisatie of per gebied verschillen indien dat nodig blijkt.

Natuurvriendelijke oevers

Ecologische verbinding zones in Noord-Holland zijn in de praktijk veelal oevers, waarvan de inrichting zodanig wordt aangepast dat het voor diersoorten mogelijk en aantrekkelijk wordt zich daarlangs te verplaatsen. Dat kan bijvoorbeeld door harde wallen te vervangen door zacht glooiende oevers met rietkragen. Verschillende diersoorten stellen verschillende eisen. Hoe dat uitpakt voor de verbinding zones is weergegeven in de nota Groene Wegen (1999).

Ontsnippen

Wegen, kanalen en spoorlijnen verhogen de menselijke mobiliteit, maar doorsnijden de Noord-Hollandse natuur en belemmeren dieren juist in hún mobiliteit. Waar de harde infrastructuur een knelpunt vormt in een verbinding zone, worden verschillende

maatregelen genomen om deze knelpunten weg te nemen. De grote ecoducten of natuurbruggen, zoals die bij Zanderij Crailo en het beoogde ecoduct over de Zandvoortselaan, springen wellicht het meest in het oog.

Daarnaast worden verschillende kleinschaliger maatregelen getroffen, zoals het aanleggen van kanalen of buizen onder provinciale wegen om onder andere insecten, muizen en

salamanders veilig over te laten steken. In het provinciale Verkeers- en Vervoerplan worden maatregelen opgenomen om de bestaande provinciale infrastructuur aan te passen, terwijl bij de planning van nieuwe wegen vóóraf al rekening wordt gehouden met ontsnipperingsmaatregelen. Het Rijk neemt verantwoordelijkheid voor de ontsnippering van de rijkswegen en vaarwegen (Meerjaren Programma Ontsnippering, 2005), gemeenten leggen over het algemeen ontsnipperingsmaatregelen in bestaande wegen aan met subsidie van de provincie. De planning van de ontsnipperingsprojecten van de verschillende organisaties wordt in het 'platform verbinden en ontsnipperen' op elkaar afgestemd.

Natuurverbinding Naardermeer Ankeveense Plassen

Een actueel voorbeeld is de geplande verbinding tussen het Naardermeer en de Ankeveense Plassen. Beide liggen vlak bij elkaar en maakten vroeger deel uit van een veel groter, aaneengesloten moerasachtig gebied. Dieren die van het ene naar het andere gebied trekken, vinden tegenwoordig flinke obstakels op hun weg. Met name de provinciale weg tussen Weesp en Hilversum (de N236) en de daarnaast gelegen 's-Gravelandsevaart vormen een onneembare barrière. Om deze barrière te slechten worden onder de weg twee grote faunapassages gemaakt. De weg wordt over een lengte van 75 meter op palen gezet, waardoor een onderdoorgang van drie meter hoog ontstaat. De passages hebben veel lichtinval en zijn groen; de natuur zal gewoon onder de weg door lopen en de passerende dieren vinden er wat ze nodig hebben. Reeën hebben voldoende ruimte, ringslangen beschutting en vlinders de juiste begroeiing om zich van struik naar struik te verplaatsen. De oevers van de vaart zijn nu kaal en bieden geen beschutting; daar zullen brede rietkragen worden aangelegd en aan weerskanten van de weg en de vaart worden moerasterreinen en poelen aangelegd. De bestaande natuurterreinen kunnen zo als het ware aan elkaar groeien, waardoor er weer uitwisseling van soorten plaats kan vinden en de natuur vitaal blijft. Het project wordt integraal uitgevoerd, tegelijk met een herstructurering van de weg en de aanleg van een fietsverbinding. De provincie werkt hierin nauw samen met het Hoogheemraadschap, de Vereniging Natuurmonumenten, de Dienst Landelijk Gebied en de betrokken gemeenten.

Intermezzo's

Provinciale natuurinventarisatie

Voor een goede onderbouwing van het natuurbeleid zijn gegevens over het dierenleven en de plantengroei onontbeerlijk. De afgelopen vijftig jaar heeft de provincie uitgebreide inventarisaties uitgevoerd naar broedvogels, plantengroei, muizen en vleermuizen, waterdieren en kikkers en padden. Inmiddels weten we vrij nauwkeurig wat waar voorkomt. De komende jaren valt bij de inventarisatie de nadruk meer op de signalering van ontwikkelingen.

Bij de uitvoering van het natuurbeleid moet tevens de vinger aan de pols worden gehouden. Het volgende overzicht geeft aan wat de provincie hieraan doet of laat doen.

monitoring	wat	Indicator(en)	wie	status
PEHS, kwantiteit	Voortgang verwerving, particulier beheer	hectaren	DLG	Jaarlijkse rapportage
Ecologische verbindingen, kwantiteit	Voortgang realisatie	meters, ha stapstenen, aantal ontsnipperingspunten	DLG	Jaarlijkse rapportage
Ecologische verbindingen, kwaliteit	Beschrijving kwaliteit gerealiseerde verbinding	natuurdoeltypen/gidssoorten	Landschap Noord-Holland	In ontwikkeling
PEHS kwaliteit	Beschrijving kwaliteit gerealiseerde natuur	natuurdoeltypen	Landschap NH	In ontwikkeling
Soortenbeleid	Overzicht inspanningen en (zo mogelijk) resultaat	Bijdrage maatregelen aan de stand	Landschap NH i.s.m. afdeling subsidies.	In ontwikkeling
Weidevogelmeetnet	Ontwikkelingen in de weidevogelpopulatie	broedparen	Landschap NH	Jaarlijkse rapportage (wordt uitgebreid)

Compensatie

Op het moment dat de PEHS wordt benut voor andere doeleinden als gevolg van zwaarwegende maatschappelijke belangen (verstedelijking of infrastructuur) dient de aantasting elders te worden gecompenseerd. Hiervoor hebben provinciale staten in 2000 de Leidraad compensatie vastgesteld. Hoewel de waarden van de PEHS in het geval van compensatie dus in enige mate worden aangetast, kan door slimme inzet van de compensatie de PEHS op andere plaatsen worden versterkt. De gedragslijn compensatie levert geen kant en klare normen op hoe gecompenseerd dient te worden, zij het dat fysieke compensatie de voorkeur heeft. Met maatwerk en overleg met de initiatiefnemers denkt de provincie een grotere kans te maken om de compensatie ook daadwerkelijk een toegevoegde waarde voor de PEHS te laten zijn. In beginsel is de provincie voorstander van fysieke compensatie in de directe omgeving van de te compenseren ingreep. Echter, indien dat voor de PEHS een grotere toegevoegde waarde heeft is het elders inzetten van de compensatie middelen via fondsvorming ook bespreekbaar.

De vrijheid van handelen die de gedragslijn compensatie oplevert, mag echter niet verward worden met vrijblijvendheid. Bij iedere onvermijdelijk geachte aantasting zal serieus bezien worden hoe de PEHS sterker uit de bus kan komen. Ook de Vogel- en Habitatrichtlijnen vereisen compensatie, waarbij compensatie met geld niet mogelijk is.

2.5 Beheer

Het beheer van zowel bestaande als nieuwe natuur is van doorslaggevend belang voor het bereiken van de gewenste natuurdoelen. In het rijksbeleid vindt dit zijn weerslag in de subsidieregelingen behorende bij het Programma Beheer. Traditioneel kent Noord-Holland grote terreineigenaren of natuurbeherende organisaties die het natuurbeheer voor hun rekening nemen. Daarnaast neemt het particulier- en agrarisch natuurbeheer een steeds grotere plaats in.

Het beheer wordt een van de grootste uitdagingen van de komende tijd. Naarmate de verwerving en inrichting van de PEHS de voltooiing gaat naderen neemt de omvang van het beheer stelselmatig toe. En dus ook de kosten van het beheer. Reeds nu is er een structureel tekort aan middelen voor beheer. Dat wordt alleen maar erger en dat kan niet goed zijn. De provincie kan overwegen om de huidige voorfinanciering voor verwerving om te gaan bouwen naar voorfinanciering voor beheer, er van uitgaande dat er uiteindelijk oplossingen voor de financiële kant van het beheer gevonden zullen worden. Bij de waterleidingbedrijven wordt het natuurbeheer bekostigd uit de opbrengsten van de waterlevering en uit entreegelden/dag- en jaarkaarten.

Aanpak Particulier Natuurbeheer

De provincie wil het particulier natuurbeheer bevorderen en zit daarmee op dezelfde lijn als de minister van LNV die een omslag voorstaat van verwerving naar beheer (40% van de restanttaakstelling voor verwerving ombuigen naar agrarisch- en particulier beheer). Alhoewel het primaire doel van de provincie gericht is op het tijdig realiseren van de PEHS dient het particulier natuurbeheer tevens het behoud van de werkgelegenheid in het landelijk gebied. Het richt een extra geldstroom naar het landelijk gebied toe, het dient het bestaan/behoud van het gezinsbedrijf en het verbreedt het draagvlak voor natuurbeheer.

Verondersteld wordt dat particulier natuurbeheer in combinatie met verwerving het tempo van uitvoering van de PEHS kan opvoeren. Kritische aandachtspunten voor particulier natuurbeheer zijn duurzaamheid, kwaliteit en samenhang in het beheer. De provincie heeft de ambitie dat particulier natuurbeheer (met functieverandering) jaarlijks met ca 150 ha toeneemt en in 2018 een omvang heeft van tenminste 2.000 ha.

De deelname van boeren en andere eigenaren aan het particulier natuurbeheer gaat niet vanzelf. De bovenbeschreven rol van de provincie vereist een inspanning van de provincie om die deelname en samenwerking tussen particulieren onderling en tussen particulieren en de terreinbeherende natuurbeschermingsorganisaties actief te bevorderen. De provincie steekt daarbij in op ondersteuning via een intermediaire organisatie als Natuurlijk Platteland West van: voorlichting, kennisvergroting, maken van bedrijfsplannen, professionalisering en wellicht bij aanvraagbegeleiding.

Programma Beheer

Het Programma Beheer is het belangrijkste kader om het natuurbeheer in de PEHS te ondersteunen. Twee subsidieregelingen vormen de pijlers: 'Natuurbeheer' en 'Agrarisch natuurbeheer'. Er worden subsidies beschikbaar gesteld voor functieverandering, inrichting, beheer, recreatie en openstelling. Aanwijzing als natuur- of beheersgebied in gebiedsplannen is een voorwaarde om voor de subsidie in aanmerking te komen. Het Programma Beheer biedt twee aanvullende vergoedingen. De eerste voor probleemgebieden, waar natuurlijke omstandigheden de opbrengsten drukken zoals in het veenweidegebied. De tweede voor opbrengstenderving omdat gebieden zijn aangewezen als fourageergebied voor ganzen en smienten.

Het Programma Beheer maakt het ook mogelijk dat particulieren natuurterreinen beheren (het particulier natuurbeheer). Die terreinen worden derhalve niet langer aangekocht en doorgeleverd aan de natuurbeschermingsorganisaties, maar zelf door particuliere eigenaar met rijkssubsidie (voor inrichting, beheer en voor waardedaling van de grond) omgevormd tot natuurgebied.

Particulier en Agrarisch Natuurbeheer

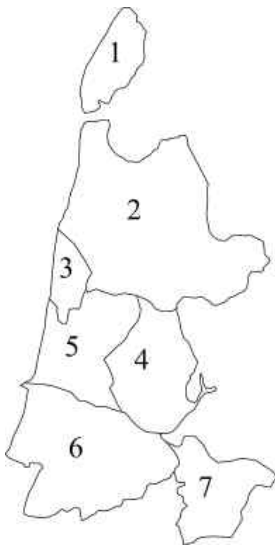
Agrarisch natuurbeheer vindt plaats op landbouwgrond. Het boerenbedrijf blijft voortbestaan, maar houdt in de bedrijfsvoering rekening met de natuur. Bijvoorbeeld met weidevogels of met de plantensoorten in de slootkanten. Het bedrijf ontvangt een vergoeding van de minister van LNV volgens de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer op basis van een zesjarig contract. Deze contracten kunnen worden afgesloten in verschillende zogenaamde pakketten, die elk specifieke maatregelen bevatten. Zo zijn er bijvoorbeeld weidevogelpakketten en pakketten voor botanisch beheer. In gebiedsplannen zijn beheersgebieden begrensd.

Particulier natuurbeheer heeft een heel andere dimensie. Bij particulier natuurbeheer wordt landbouwgrond definitief en onomkeerbaar omgezet in natuurgebied op basis van een dertigjarig contract. De eigenaar of erfpachter verkrijgt hiervoor een vergoeding van de minister van LNV die gebaseerd is op het verschil in waarde van de grond als landbouwgrond en de restwaarde als natuurgebied. Daarnaast kan er sprake zijn van een inrichtingssubsidie en van een beheerssubsidie. Nadat het particulier natuurbeheer is gerealiseerd wordt de functieverandering van landbouw naar natuur bij de herziening van de gemeentelijke bestemmingsplannen in de bestemming verankerd.

Gebiedsplannen Programma Beheer

In een gebiedsplan Programma Beheer wordt per regio aangegeven waar beheersgebieden, natuurgebieden en verbindingzones moeten komen. Per gebiedsplan is concreet vermeld wat voor type natuur er wordt nagestreefd (afgeleid van de natuurdoeltypen). De begrenzing in gebiedsplannen is voor DLG een titel om tot verwerving van gronden over te gaan en een voorwaarde voor organisaties en particulieren om in aanmerking te komen voor Programmabeheer-subsidies. De gebiedsplannen worden door de provincie opgesteld, in overleg met regionale gebiedscommissies waarin (onder andere) waterschappen, natuurbeheerders en land- en tuinbouworganisaties zijn vertegenwoordigd.

In Noord-Holland bedekken zeven gebiedsplannen de provincie:

1. Texel
2. De Kop en Westfriesland
3. Noordkennemerland West
4. Holland Midden Oost
5. Holland Midden West
6. Noordzeekanaal Zuid
7. Vechtstreek en Gooi

Holland Midden Oost en Holland Midden West zullen opgaan in het gebiedsplan voor de robuuste verbinding Van Kust tot Kust. Voor de robuuste verbinding Natte As Vechtstreek is een verkenning in voorbereiding.

Natuurbeherende organisaties

In de moderne traditie nemen speciaal daarvoor opgerichte organisaties het natuurbeheer voor hun rekening. In Noord-Holland zijn dat: Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Waterleidingbedrijf Amsterdam-Amsterdamse Waterleidingduinen en het Goois Natuurreservaat. Deze grote terreineigenaren hebben tezamen ruim de helft van alle Noord-Hollandse natuur in bezit.

Voor elk van deze organisaties zijn zogenaamde 'Invloedsferen' vastgesteld. Zij kunnen zich daardoor specifiek richten op de grondmarkt in hun invloedsfeer, efficiënte beheerseenheden vormen en hun organisatie afstemmen op (de omvang van) het gebied. Bovendien wordt voorkomen dat de verschillende organisaties elkaar voor de voeten lopen. In bijlage 4 is de Invloedsferenkaart opgenomen.

De natuurorganisaties in de provincie werken samen in het zogenoemde Natuurbeheerdersoverleg (NBO). De deelnemers zijn: Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Goois Natuurreservaat, PWN waterleidingbedrijf Noord-Holland, Waterleidingbedrijf Amsterdam, Milieufederatie Noord-Holland en het Instituut voor Natuur- en Milieueducatie (IVN). Deze samenwerking heeft zowel voor de organisaties, voor het doel van de organisaties, voor de Noord-Hollandse bevolking en voor de provincie grote voordelen. Begin 2005 is het ambitiedocument van het NBO gelanceerd waarin is aangegeven voor welke projecten het samenwerkingsverband extra inspanning zal leveren om de PEHS daadwerkelijk op tijd gereed te krijgen. De provincie is voorstander van nog meer samenwerking tussen de groene organisaties. De provincie beoordeelt ook positief een centrale huisvesting - het 'groene-huis' - van daarvoor in aanmerking komende organisaties.

Landschap Noord-Holland: de kampioen van het Noord-Hollandse landschap en van de vrijwilligers

Stichting Landschap Noord-Holland is tot stand gekomen uit de fusie tussen de stichtingen 'Landschapsbeheer Noord-Holland' en 'Het Noord-Hollands landschap'. Het landschap beheert ca 3.000 ha natuurterrein, voert daarnaast met drie onderhoudsploegen beheerwerkzaamheden en verschillende projecten uit op het gebied van soortenbescherming, oeverbeheer en cultuurhistorische elementen. Daarnaast verricht het landschap onderzoek voor de beleidsvoorbereiding door de provincie Noord-Holland en voert het de subsidieregeling landschapselementen namens de provincie uit. Meer dan drieduizend vrijwilligers worden door het landschap

Het beheer van de provinciale duinen

Grote delen van de duinen van Noord-Holland zijn in bezit van de provincie. Die delen zijn in beheer gegeven van PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland. Het zijn Provinciale Staten die de beheernota van PWN goedkeuren en daarmee toezicht houden op het duingebied. PWN houdt Provinciale Staten op de hoogte middels het jaarverslag over het beheer. In de duinen bevinden zich ook enkele kampeerterreinen waarvan de camping Bakkum de bekendste is. Bij Egmond staan zomerhuisjes in de duinen.

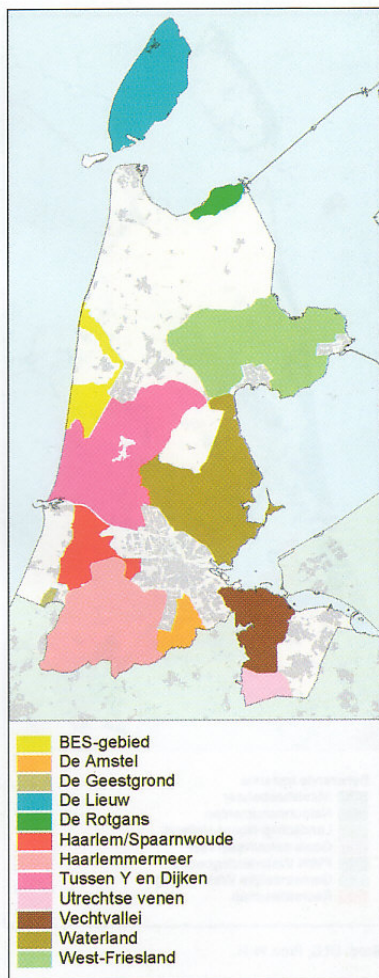
Nationale Landschappen en Nationale Parken

Nationaal Landschappen zijn bijzondere cultuurlandschappen die speciale en geconcentreerde aandacht behoeven om ze te behouden, wat overigens niet betekent dat er niets zou mogen veranderen. Voor Noord-Holland betreft het Groene Hart, Laag Holland, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Stelling van Amsterdam. Laag Holland is een oase van rust en ruimte in de drukke stedelijke omgeving ten noorden van Amsterdam. In Laag Holland liggen oer-oude veenweidegebieden, het land van Leegwater en prachtige historische monumenten. **Nationale parken** zijn grote eenheden natuurgebied waarbinnen de verschillende terreineigenaren, beheerders en betrokken overheden samenwerken. Die samenwerking richt zich vooral op samenhang, afstemming en gezamenlijke activiteiten. In Noord-Holland betreft het Het Nationaal Park Zuid-Kennemerland en Het Nationaal Park Duinen van Texel. De praktijk laat zien dat uit die samenwerking een grote meerwaarde voor natuur en bezoeker voortspuit.

Agrarische natuurverenigingen

In de provincie vindt op grote schaal agrarisch natuurbeheer plaats. Dit is natuurbeheer door boeren, voor zover inpasbaar in de bedrijfsvoering. Het agrarische natuurbeheer wordt gestimuleerd door verenigingen van boeren. Er zijn in Noord-Holland inmiddels twaalf agrarische natuurverenigingen actief met in totaal 1.300 leden die voor 13.000 ha beheerscontracten hebben afgesloten. De verenigingen worden ondersteund door Natuurlijk Platteland West. De provincie acht deze verenigingen essentieel in geheel van natuurbeheer in het agrarisch cultuurlandschap.

Werkgebieden agrarische natuurverenigingen

Bron: In Natura/Prov. N-H

Deelname aan agrarisch natuurbeheer

De deelname aan het agrarisch natuurbeheer in Noord-Holland is in vergelijking met de andere provincies een succesverhaal. Het quotum voor agrarisch natuurbeheer is in Noord-Holland vrijwel geheel gerealiseerd terwijl dat in verschillende andere provincies nog niet voor de helft het geval is. In het succes van Noord-Holland speelt vooral de hoge organisatiegraad door de aanwezigheid van agrarische natuurverenigingen een rol, maar ook het feit dat het in Noord-Holland vrijwel uitsluitend om grasland gaat.

Voor agrarisch natuurbeheer is continuïteit belangrijk, zowel voor de natuur als voor de boeren. Beschikkingen voor agrarisch natuurbeheer hebben een looptijd van 6 jaar. Daarna staat het de boeren vrij om het beheer al dan niet voort te zetten. Aangezien het programma Beheer pas vanaf 2000 bestaat, is het nu nog niet duidelijk in welke mate zij er voor zullen kiezen opnieuw een pakket aan te vragen. Het ziet er echter in Noord-Holland niet ongunstig uit omdat aflopende overeenkomsten volgens de oude regeling doorgaans worden gecontinueerd.

Natuurlijk Platteland West

Natuurlijk Platteland West (NPW) ondersteunt de agrarische natuurverenigingen in de provincies Noord- en Zuid-Holland. NPW houdt zich bezig met kennisontwikkeling, kennisverspreiding, promotie en belangenbehartiging op het vlak van agrarisch en particulier natuurbeheer. Natuurlijk Platteland denkt vanuit de boerenpraktijk mee over beleidsontwikkelingen, regelgeving en verbetering doelmatig natuurbeheer binnen de agrarische bedrijfsvoering. De provincie ondersteunt Natuurlijk Platteland West op basis van een prestatie-overeenkomst.

Provinciaal Overlegorgaan Landelijk Gebied (het POL)

Gedeputeerde Staten worden voor de zaken die in het landelijk gebied van de provincie spelen geadviseerd door het Provinciaal Overlegorgaan Landelijk Gebied (het POL). Alle organisaties die bij de ontwikkelingen in het landelijk gebied zijn betrokken zoals de LTO-Noord en de waterschappen zijn hierin vertegenwoordigd. Uit het POL zijn steeds commissies gevormd die de provincie adviseren over de gebiedsplannen Programma Beheer. Het POL is een platform voor afstemming en voor reflectie op het beleid. De komende jaren zal het POL een essentiële rol in de beleidsector blijven vervullen.

Hardnekkige knelpunten oplossen

Tegelijk met de versnelling van de verwerving en uitbreiding van het particulier beheer is het ook zaak lastige erfenissen op het vlak van inrichting en beheer uit het verleden aan te pakken en tot een oplossing te brengen. Ook kan het verbeteren van de inrichtingssituatie in bestaande gebieden een op de toekomst gericht adequaat beheer duurzamer en wellicht ook goedkoper maken. Deze overwegingen hebben aanleiding gegeven om taakstellend ca €7 miljoen provinciaal geld beschikbaar te stellen om tot en met 2007 de meest knellende gevallen aan te pakken en op te lossen.

3 PLANTEN- EN DIERSOORTEN

Vrijwel overal in Noord-Holland komen bijzondere en zelfs internationaal belangrijke planten- en diersoorten voor. Klinkende voorbeelden zijn grutto, kemphaan, lepelaar, noordse woelmuis en de vlindersoort de zilveren maan. Sommige soorten vind je alleen in specifieke gebieden, zoals de duinen of het veenweidegebied in Noord-Hollands Midden, andere komen meer verspreid voor.

Alle soorten hebben met elkaar gemeen, dat zij alleen gedijen onder de juiste omstandigheden, in geschikte natuurgebieden. Het provinciale natuurbeleid richt zich dan ook allereerst op het scheppen van een optimale omgeving voor planten- en diersoorten, zoals dat hiervóór over natuurgebieden is beschreven.

Voor sommige planten- en diersoorten is het natuurgebiedenbeleid niet voldoende, bijvoorbeeld omdat de soorten in die gebieden onvoldoende broedgelegenheid vinden. Hiervoor worden aanvullende maatregelen genomen. Dat gebeurt in het 'soortenbeleid'.

Naast de bescherming van planten- en diersoorten, valt ook het beheer en schadebestrijding onder het soortenbeleid. Daarmee wordt vooral beoogd schade te voorkomen of te bestrijden die diersoorten aan brengen, bijvoorbeeld aan landbouwgewassen. Maar het kan ook gaan om schade aan andere (te beschermen) diersoorten.

De opgave 2005-2007-2010

- Uitvoering van de Faunabeheerplannen
- Jaarlijkse evaluatie, zonodig bijstelling, van de Faunabeheerplannen
- Inzet, jaarlijks, van ca € 100.000 subsidie voor soortbeschermingsmaatregelen

Voor soortbescherming stelt de provincie subsidie beschikbaar aan (natuur)organisaties die de feitelijke maatregelen nemen. Voor het beheer en schadebestrijding zijn faunabeheerplannen door de Faunabeheereenheid opgesteld, die de provincie inmiddels heeft goedgekeurd. Op grond van deze beheerplannen verleent de provincie ontheffing van de diverse verboden in de wet, zoals het verstoren en doden van beschermde vogels of het verstoren van hun nesten.

Bescherming van planten- en diersoorten

Zeldzame soorten die afhankelijk zijn van specifieke omstandigheden, worden steeds zeldzamer. Algemene soorten, die minder kritisch zijn, komen steeds meer voor. Daardoor neemt de biodiversiteit af. Veel soorten zijn daarom geplaatst op de Rode lijsten van bedreigde planten en dieren.

Het creëren van het juiste leefgebied, zoals hiervóór beschreven in het natuurgebiedenbeleid, staat grotendeels in het teken van de bescherming van planten- en diersoorten. Maar dat is niet altijd voldoende. Specifieke aanvullende soortgerichte maatregelen kunnen bijvoorbeeld bestaan uit het vergroten van het voedselaanbod, nestgelegenheid en/of beschermen tegen bedreigende activiteiten.

Het provinciale natuurbeschermingsbeleid gaat uit van het landelijke meerjarenprogramma soortenbeleid, waarin Rijk en provincies afspraken over de

uitvoering hebben vastgelegd. De daadwerkelijke uitvoering vindt plaats door tal van natuurorganisaties en particulieren. Vanuit Rijk en provincie tezamen is jaarlijks ruim 100.000 euro beschikbaar aan subsidies voor soortbevorderende maatregelen. Voorbeelden zijn aanleg van broeihopen voor de ringslang, aanleg van poelen voor de kamsalamander en

aanleg van broedwanden voor de oeverwaluw. De aanwezigheid van de kerkuil in de provincie is vrijwel geheel van het aanbrengen van broedgelegenheid toe te schrijven. Jaarlijks stellen Gedeputeerde Staten vast welke soorten/maatregelen voor subsidie in aanmerking komen.

De wettelijke bescherming vindt plaats op grond van de Flora- en faunawet. Daarin is ten behoeve van beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen opgenomen. Die betreffen het verbod op doden, verwonden, vangen, opzettelijk verontrusten, het beschadigen of verstoren van nesten, holen en het zoeken en rapen van eieren van vrijwel alle inheemse dieren. Op de naleving wordt toezicht gehouden door onder andere de provinciale toezichthouders.

Beheer en schadebestrijding

In het voorafgaande is aangegeven dat beschermde diersoorten niet mogen worden verstoord, gevangen en gedood. Toch kunnen er omstandigheden zijn waarbij het noodzakelijk is dat afgeweken wordt van dit beschermingsregime. Denk daarbij bijvoorbeeld aan hazen die boerenkoolplanten aanknagen, onveilige situaties met vogels op Schiphol of vossen die een kwetsbare kolonie van lepelaars bedreigen. Gedeputeerde staten hebben met deze wet de bevoegdheid gekregen om inbreuk toe te staan op de beschermingsbepalingen. Daarvoor moet wel voldaan zijn aan de voorwaarde dat de

populatie van de te bestrijden diersoort niet in de gevarezone komt. Bovendien moet aannemelijk zijn dat de schade werkelijk dreigt en moet in principe voor het minst ingrijpende middel worden gekozen. Als je met een hek kan voorkomen dat hazen stammen van fruitbomen gaan aanknagen, is het doden van die hazen niet aan de orde. Dit alles kan gevat worden onder de term 'planmatig faunabeheer'.

Voor dit 'planmatig faunabeheer' is in de wet een bijzondere rol toegekend aan de Faunabeheereenheid (FBE), volgens de wet een samenwerkingsverband van jachthouders. In de praktijk hebben organisaties van jagers, landbouw en terreinbeheer zitting in de FBE. Een door gedeputeerde staten erkende FBE stelt een faunabeheerplan (FBP) op. In dit FBP wordt aangegeven welke diersoorten in welke mate schade toebrengen, hoe deze schade moet worden ingeperkt en hoe dat kan zonder de populatie bovenmatig te schaden. Op basis van een door Gedeputeerde Staten goedgekeurd FBP kan aan de FBE ontheffing worden verleend voor de in het plan genoemde handelingen. Te denken valt aan het verjagen, doden, onklaar maken van nesten en dergelijke.

In december 2004 hebben gedeputeerde Staten het FBP goedgekeurd. In dit plan heeft de FBE de problematiek én de oplossingen geschetst ten aanzien van de schadeveroorzakende diersoorten, waaronder vos, ree, grauwe gans, knobbelzwaan, meerkoet en wilde eend. Op basis van dit plan hebben Gedeputeerde Staten ook ontheffing verleend. Hiermee is binnen twee en een half jaar de situatie ontstaan die ook zo door de wetgever is bedoeld: faunabeheer op basis van een plan dat is opgesteld door een organisatie die een breed draagvlak vertegenwoordigt in de regio.

Voor enkele soorten is helaas een situatie ontstaan waarbij de populatie zo groot is geworden dat bovenmatige schade is ontstaan. Het gaat daarbij met name om de broedpopulatie van de grauwe gans, de knobbelzwaan en de vos. De Faunabeheereenheid wil voor deze soorten naast het verjagen uit schadegevoelige gebieden, tevens de stand in Noord-Holland fors terug brengen. De wet biedt overigens voldoende garanties dat hierbij onnodig lijden wordt voorkomen.

Over de bestrijding van (roof)dieren die weidevogels in de polder of het konijn in de duinen belagen wordt verschillend gedacht. Vaak liggen de zaken niet zo eenvoudig als in eerste instantie kan worden gedacht. Soms helpt de bestrijding niet of onvoldoende of heeft soms zelfs een averechts effect. Dit geeft aanleiding tot discussie, en die is ook nodig om steeds scherp te zijn op waar we met het natuurbeheer mee bezig zijn.

Vergelijkbaar is het streven naar de aanleg en aanwezigheid van natuurlijke oevers hetgeen op gespannen voet kan komen te staan met de bestrijding van de muskusrat.

De provincie ontvangt een rijksbijdrage voor het uitvoeren van de Flora- en faunawet. De provincie financiert hiermee het secretariaat van de Faunabeheereenheid, ambtelijke capaciteit voor het voorbereiden van besluitvorming (onthefingverlening, aanwijzing, bezwaar en beroep). In de komende jaren wordt bezien op welke wijze de besteding van de middelen zo efficiënt en doelmatig mogelijk kan.

Grondbeginselen Flora- en faunawet

De grondbeginselen van de Flora- en faunawet (instandhouden soorten en schade beperken) laten zich goed illustreren aan de hand van het beleid voor de vos en voor de overwinterende ganzen.

1. In de duinen (waar het beheer gericht is op het begeleiden van processen als verstuing en waterbeheer) wordt niet op de vos gejaagd;
2. In de binnenduinrand wordt de vinger op de pols gehouden: wel vossen, maar niet zodanig veel dat ze overlast veroorzaken;
3. in de veenweidegebieden staat de weidevogel voorop en kan er op de vos worden gejaagd (het belang van de ene soort wordt daar afgewogen tegenover het belang van de ander).

De overwinterende ganzen kunnen in de zogenoemde gedooggebieden ongestoord vertoeven. De boeren in die gebieden maken aanspraak op vergoedingen. Buiten de gedooggebieden kunnen de ganzen worden verjaagd.

Rode Lijsten

Het opstellen van Rode Lijsten komt voort uit het verdrag van Bern, dat in 1982 door Nederland is geratificeerd. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en die kwetsbaar zijn. De minister van LNV stelt de lijsten vast. Zo zijn er rode lijsten voor zoogdieren, vissen, dagvlinders, reptielen, amfibieën, mossen en paddestoelen. Plaatsing op de Rode Lijst betekent niet automatisch dat de soort beschermd is. Daarvoor is opname van de soort in de Flora- en faunawet nodig. De Rode Lijsten hebben daarvoor een belangrijke signaalfunctie. Van provincies, gemeenten en terreinbeherende organisaties wordt verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Soorten die op de lijsten voorkomen zorgen nog wel eens voor onverwachte problemen bij de realisering van grote projecten zoals infrastructurele uitbreidingen of woningbouwplannen.

4 SCHARNIER NAAR DE TOEKOMST

4.1 IJkpunt 2005; wat houden we; wat stellen we bij

Met Heimans en Thijssen ontstond honderd jaar geleden de natuurbescherming. De eerste wettelijke overheidsmaatregel was het vaststellen van de Natuurschoonwet in 1928. De natuurbescherming en het overheidsbeleid hebben anno 2005 overduidelijk een lange traditie. Dit vereist dat daar op gezette tijden goed naar gekeken moet worden. Om na te gaan wat er aan beleid en uitvoering behouden moet blijven, wat aanleiding geeft om te worden bijgesteld en wat de trend voor de toekomst zal zijn. Hierachter wordt aangegeven hoe het oude doorwerkt in het nieuwe.

- Het gedachtegoed van de EHS/PEHS is duurzaam gebleken. Weinig verworvenheden in de wereld van beleid is een zo lang leven beschoren. Van de PEHS is inmiddels zo'n 60% gerealiseerd. Voor het resterende deel van 40% zal een verhoudingsgewijs grotere inspanning geleverd moeten worden (het 'laag hangend fruit' is inmiddels wel geoogst). Dat betekent het mede bewandelen van nieuwe wegen en creatief aan de slag gaan.
- De realisatie van de PEHS is één ding. Maar de grootste uitdaging is het beheer van alle bestaande en nieuwe natuur binnen die PEHS. Met name de kosten ervan. En het beheer is dat waar het uiteindelijk om gaat. De vergoeding van het beheer is structureel te laag. Het is voorstelbaar dat de huidige provinciale (voor)financiering voor grondverwerving gekanteld moet worden naar (voor)financiering van het beheer, er van uitgaande dat de vergoeding van de kosten voor beheer uiteindelijk op het vereiste niveau terecht zal komen.
- Natuurbescherming is gestart door particulieren. Later is de overheid daar zijn stempel op gaan drukken. Voor de komende tijd komt het beleid toch weer sterker uit bij de particulieren. Maar er is wel een verschil met vroeger. Nu zijn het niet meer de particulieren die de laatste resten natuur beschermen. Ze dragen nu bij aan de ontwikkeling van nieuwe natuur: het particulier natuurbeheer door boeren en door welgestelde stedelingen die zich in het platteland vestigen en zich ook ontfemen over het natuurbeheer.
- Europa heeft een grote invloed op het natuurbeleid. Groter dan menigeen denkt. Die trend zal zich in versterkte mate voortzetten. Brussel wordt almaar belangrijker. Aan de andere kant krijgt de regio (zoals West-Friesland, Gooi en Vechtstreek) een steeds meer prominente plaats bij de uitvoering. De kunst is om deze ogenschijnlijk tegenstrijdige ontwikkelingen met elkaar te verzoenen.
- Realisatie van natuurdoelen vindt vaak plaats samen en tegelijkertijd met de realisatie van de doelen van andere sectoren zoals waterbeheer, recreatie/toerisme. Voor de toekomst zal deze wijze van uitvoering zich nog sterker gaan manifesteren.

beleids- en uitvoeringsagenda

De agenda voor de toekomst is in kort bestek als volgt te duiden:

- a. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur zal in 2018 gerealiseerd moeten zijn;
- b. Het tempo van grondverwerving wordt opgevoerd van 200 naar 400 ha per jaar;
- c. In geval dat het Rijk tijdelijk onvoldoende financiële middelen beschikbaar heeft voor grondverwerving, zal de provincie dat voorfinancieren tot een maximum van 16 miljoen euro;
- d. Er vindt een ombuiging plaats van (minder) verwerving door de natuurbeherende organisaties naar (meer) beheer door particulieren;
- e. Daadwerkelijke uitvoering geschiedt door partijen in de provincie. Op basis van het Investeringsbudget Landelijk Gebied zullen meerjarige (prestatie)afspraken met die partijen worden gemaakt;

- f. Het beheer van de natuur is zorg- en aandachtspunt nummer één van de provincie. De provincie ambieert meer provinciale aansturing van dat beheer en is bereid consequenties te trekken als de doelen niet kunnen worden bereikt;
- g. Naast het opvoeren van het tempo wordt ook gekeken naar wat reeds is gerealiseerd waarbij hardnekkige knelpunten in bestaande natuurgebieden zullen worden opgelost met taakstellend 7 miljoen euro;
- h. Het beleid moet voldoende flexibiliteit omvatten om de koers van uitvoering aan te kunnen passen;
- i. De regelgeving rondom het natuurbeleid is ingewikkeld. Al het mogelijke zal worden gedaan om tot vereenvoudiging en stroomlijning te komen.

4.2 Toekomstige wetgeving en veranderende bestuurlijke verhoudingen

Eind 2005 wordt de nieuwe Natuurbeschermingswet (Natuurbeschermingswet 1998) van kracht. Daarin is de gebiedenparagraaf van de oude wet in overeenstemming gebracht met de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De soortenparagraaf van de 'oude' wet is reeds opgenomen in de Flora- en faunawet. Maar er komt nog meer 'Europa' op ons af, zoals de Kaderrichtlijn Water. Zowel de Natuurbeschermingswet als de Kaderrichtlijn Water gaan uit van een resultaatsverplichting. Dat wil zeggen dat zodra de doelen respectievelijk de waterkwaliteit zijn vastgelegd, die nagekomen moeten worden. Dat staat op een wat gespannen voet met het tweede onderwerp hieronder: de provinciale sturing van gebiedsgerichte uitvoering, waarbij juist meer flexibiliteit wordt nagestreefd om het tempo van die uitvoering op te voeren.

Vanaf 2007 wordt de sturing van de provincie op de inrichting van het landelijk gebied versterkt bij de invoering van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Dit zal grote invloed hebben op de uitvoering van (ook) het natuurbeleid.

Het is een uitdaging om beide hierboven beschreven ontwikkelingen waarin zowel elementen van 'dichttimmeren' als van 'openbreken' in te herkennen zijn met elkaar in overeenstemming te brengen.

De opgave 2005-2007-2010

- Vorm geven aan de provinciale rol om Europese richtlijnen in het beleidsbouwwerk op te nemen.
- Sturing van de gebiedsgerichte uitvoering tot uitdrukking brengen in langjarige overeenkomsten met de partners in de provincie.

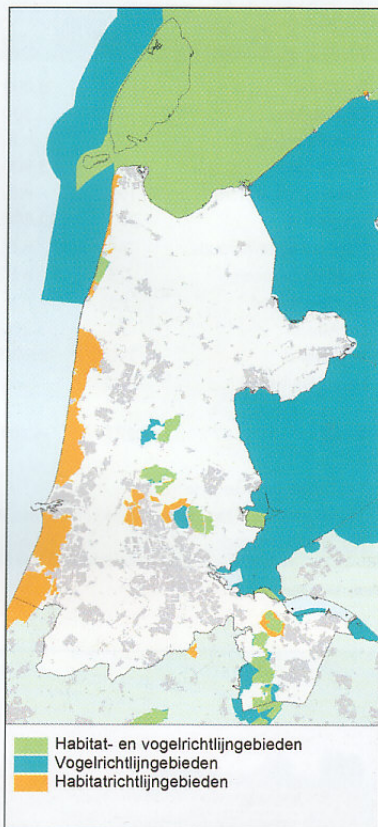
4.3 Vanaf 2006: de nieuwe Natuurbeschermingswet

Eind 2005 treedt de nieuwe Natuurbeschermingswet in werking. Daarmee verkrijgen gebieden met een grote betekenis voor de natuur een wettelijke bescherming. Deze gebieden zijn vastgesteld op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn van de EU (de bestaande vogel- en habitatgebieden) en daarnaast worden ook de 'natuurmonumenten' uit de oude Natuurbeschermingswet erin opgenomen. De bescherming vindt plaats door het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen en het daartoe opstellen van beheerplannen. Deze beheerplannen omvatten enerzijds maatregelen die nodig zijn om de te beschermen waarden in stand te houden en anderzijds gebruiksbepalingen. In de bepalingen kunnen bepaalde activiteiten vergunningplichtig worden gesteld of worden verboden. De provincies krijgen een centrale rol bij de uitvoering van de nieuwe Natuurbeschermingswet.

De EU Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn

De Vogelrichtlijn beschermt de belangrijkste leefgebieden van vogelsoorten en de Habitatrichtlijn de belangrijkste leefomgevingen van op Europese schaal bedreigde planten- en diersoorten (exclusief vogels). Beide richtlijnen verplichten de lidstaten speciale beschermingszones aan te wijzen. Hierdoor ontstaat op Europese schaal een netwerk van natuurgebieden waar de EHS en de PEHS onderdeel van uitmaken. Dit Europese netwerk wordt als 'Natura 2000' aangeduid. In Noord-Holland zijn er 14 vogelrichtlijn- en 11 habitatrichtlijngebieden. Voor een deel overlappen deze gebieden of vallen zelfs geheel samen. De gebieden maken deel uit van de PEHS, maar genieten speciale bescherming. Die houdt vooral in, dat ruimtelijke ontwikkelingen aan beperkingen zijn gebonden; de effecten op de natuur moeten eerst in beeld worden gebracht én er moet op grond van dat beeld toestemming van Gedeputeerde Staten worden verkregen. Verlies aan natuurwaarden moet worden gecompenseerd.

Habitat- en Vogelrichtlijngebieden

Bron: Prov. N-H

In 2005 worden de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van de beheerplannen. De provincie heeft overigens niet voor alle gebieden het voortouw. Voor terreinen in eigendom of beheer van Staatsbosbeheer en de dienst Domeinen zal het voortouw door het Rijk worden genomen. De provincies worden wel betrokken bij de totstandkoming van die beheerplannen.

Het is zaak en daarmee de grootste opgave in 2005, om ervoor te zorgen dat deze nieuwe wetgeving zo praktisch mogelijk wordt ingevoerd en ervoor te zorgen dat er zoveel mogelijk afstemming – en bij voorkeur integratie – plaatsvindt met de bestaande gebiedsplannen Programma Beheer en met de eveneens op te stellen gebiedsplannen in het kader van het Investeringsbudget landelijk gebied.

4.4 Investeringsbudget landelijk gebied (ILG)

Het investeringsprogramma Landelijk Gebied (ILG) is gericht op nieuwe bestuurlijke verhoudingen met een nieuw financieel systeem voor gebiedsgerichte integratie van meerdere doelen in het landelijk gebied. De grondslag van het ILG is te vatten in de 5 V's., te weten: **V**erantwoordelijkheid (eenduidig; bij de provincie), **V**ereenvoudiging (samenvoegen van afzonderlijke regelingen en budgetten), **V**erzakelijken (het maken van duidelijke afspraken), **V**ersnellen (door ontschotten kan het tempo worden opgevoerd), **V**erzekeren (afrekenbare afspraken maken).

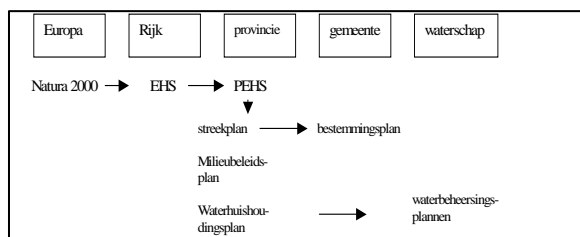
Het aantal rijksdoelen voor de sectoren in het landelijk gebied wordt teruggebracht en alle geldstromen worden in één budget samengevoegd, waarover - met een start in 2007 - een zevenjarig contract tussen Rijk en de provincie wordt gesloten. De provincie heeft de regie en beschikt over het budget. De belangrijkste feitelijke verandering is dat er niet meer gestuurd wordt op basis van een groot aantal rijksinstrumenten maar op een beperkt aantal (rijks)doelen. Daarbij kan de provincie schuiven met middelen, zowel tussen doelen, tussen gebieden als in de tijd, waarmee flexibel en slagvaardig op de omstandigheden kan worden ingespeeld.

De (rijks)doelen worden op gebiedsniveau verder vertaald in operationele doelen. Hierover sluiten provincie en regio een contract eveneens voor de een periode van zeven jaar. Dit biedt de relevante gebiedspartijen meerjarige financiële zekerheid. Een groot voordeel in vergelijking met de huidige situatie waarbij de partijen, bijvoorbeeld waterschappen, steeds weer projectsubsidie moeten aanvragen in jaartendersystemen, waarbij men van te voren niet goed weet waar men aan toe is. Formele verantwoording vindt plaats na afloop van de zeven jaar. In de tussentijd wordt de vinger op de pols gehouden (monitoring). Alle bestaande financiële afspraken die de provincie met regio's heeft gemaakt blijven in stand en worden in de systematiek van het ILG ondergebracht.

Het concrete uitvoeringsgerichte en tevens gebiedsgerichte karakter van het natuurbeleid vormt een goede basis voor de inbreng in het gebiedsgerichte ILG-beleid. Bovendien betreft een groot deel van het natuurbeleid reeds afgesproken gezamenlijke rijks- en provinciale doelen. De Top-9 projecten van de gezamenlijke ambities van de natuurbeherende organisaties in de provincie kunnen vermoedelijk goed hun route in het ILG verkrijgen. Kansen voor natuur schuilen in het meeliften met andere ontwikkelingen in de gebieden, bijvoorbeeld met waterberging, recreatie, het leveren van groene diensten. Het kan ook voordelen hebben als gebieds- en soortgerichte maatregelen in samenhang met elkaar kunnen worden uitgevoerd. Bekeken moet worden of ook andere onderdelen van het (natuur)gebieden- en soortenbeleid zoals dat van ganzen en smienten, rijksbijdrage landschapsbeheer, in de gebiedsafspraken kunnen worden opgenomen. Een grote uitdaging zal zijn als ook het beheer (van o.a. natuur) onderdeel van het gebiedspakket zal gaan uitmaken.

5 INTEGRALE BELEIDSUITVOERING

Natuurbeleid is sectoraal beleid. Het vormt input voor de vier strategische kaders: streekplan, waterhuishoudingsplan, milieubeleidsplan, verkeers- en vervoerplan. Aan de andere kant leveren de andere beleidsvelden een belangrijke bijdrage aan de realisatie van het natuurbeleid: er is sprake van een sterke wisselwerking. Er is in Noord-Holland behoefte aan woonruimte, aan werkgelegenheid, aan recreatie, en aan infrastructuur voor mobiliteit. Al deze ambities moeten op een of andere manier bij elkaar gebracht worden zodanig dat het ene beleidsveld niet botst met het andere.

Ruimtelijke ordening

Het streekplan is het belangrijkste provinciale ruimtelijke ordeningsinstrument dat bijdraagt aan de realisatie van de PEHS. Deze bijdrage bestaat uit een integrale visie op de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling. Daarbinnen heeft de PEHS een plaats gekregen als belangrijke bouwsteen naast ruimtebehoefte voor wonen, werken en recreatie. De PEHS komt in het streekplan tot uitdrukking in bewoordingen zoals 'landbouwgebied met belangrijke natuurlijke en landschappelijke waarden'. Bij het bepalen van het streekplan zijn de ruimtelijke- en functieclaims uit de verschillende beleidsvelden tegen elkaar afgewogen.

Het streekplan vormt een belangrijk vertrekpunt voor het te voeren beleid van regionale en lokale overheden. Het belangrijkste is dat het gemeentelijke ruimtelijk ordeningsbeleid daar van is afgeleid en er mee in de pas loopt. Het streekplan heeft met betrekking tot de realisatie van 'nieuwe natuur' binnen de PEHS geen planologische schaduwwerking. Dit stoelt op het uitgangspunt van vrijwillige deelname aan de subsidieregelingen van het Programma Beheer. Het bestemmingsplan wordt pas gewijzigd op het moment dat nieuwe natuur binnen de PEHS daadwerkelijk is gerealiseerd en daar dus ook overeenstemming over is bereikt met de natuurbeheerder.

Water

Het waterbeleid speelt een belangrijke rol bij het natuurbeheer: de Noord-Hollandse natuur is vrijwel overal gebonden aan de condities van het grond- en oppervlaktewater. In het waterbeleid van de provincie worden strategische keuzes gemaakt die hun doorwerking hebben op het grondgebruik. De relatie tussen natuur en water is zeer wezenlijk: de watercondities zijn mede bepalend voor de potentieel te behalen natuurkwaliteit. Daarnaast bevat het oppervlaktewater zelf een belangrijke natuurwaarde, die van de aquatische ecosystemen. Dit kan tot uitdrukking komen in watervegetaties zoals die bijvoorbeeld in de Vechtplassen rijk ontwikkeld zijn. Maar ook in de samenstelling van de waterdieren (de zogenoemde macrofauna) waarvan die in wateren langs de kust bij Camperduin en langs de oostkust van Texel bijzonder zijn door de aanwezigheid van kenmerkende brakwatersoorten.

Momenteel is het (derde) provinciale waterplan in ontwikkeling. Naar verwachting wordt dit in januari 2006 vastgesteld. Hierin worden strategische keuzes gemaakt voor het waterbeleid. Deze zullen vooral hoofdlijnen bevatten, zodat in de uitvoering plaats is voor maatwerk. De waterschappen spelen een

belangrijke en actieve rol in het realiseren van de PEHS in het door hun uit te voeren kwantitatief en kwalitatieve waterbeleid. De uiteindelijk bereikte natuurkwaliteit is het

resultaat van samenwerking tussen waterschappen, natuurbeschermingsorganisaties en de provincie. Dit overleg vindt plaats op gebiedsniveau.

De Europese Kaderrichtlijn Water zal de komende jaren een steeds belangrijkere rol gaan spelen. Implementatie zal leiden tot vaststelling eind 2008 van ecologische doelstellingen voor oppervlaktewateren, die in 2015 moeten zijn gehaald. Het gaat om resultaatsverplichtingen die nopen tot het bepalen van realistische, uitvoerbare doelstellingen met bijbehorende maatregelen en financiering. Dit onderwerp staat daarmee nadrukkelijk op de agenda voor de komende tijd.

Verkeer en vervoer

Het verkeers- en vervoerbeleid bevat als doelstelling het tegengaan van de versnippering door provinciale infrastructuur. Uitvoering van deze doelstelling vindt plaats langs drie trajecten. Ten eerste het actief ontsnipperen van bestaande knelpunten in de provinciale weg- en waterwegen (bijvoorbeeld de aanleg van padde- en dassentunnels). Hiervoor wordt het ontsnipperingsplan uitgevoerd via het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur. Ten tweede wordt bij de aanleg van nieuwe infrastructuur de omgeving (natuur, landschap, cultuurhistorie) meegenomen in een integraal ontwerp. Ten derde is de gedragslijn compensatie van toepassing, die er in voorziet dat aantasting van onder meer natuurwaarden door infrastructuur alleen plaatsvindt bij zwaarwegend maatschappelijk belang waarbij gezorgd wordt voor fysieke compensatie (dus door vervangende natuurwaarden).

Milieu

De kwaliteit van de omgeving is een van de drie beleidslijnen in het Provinciaal Milieubeleidsplan 2002-2006. Als uitwerking hiervan vormt de PEHS een van de speerpunten. De bijdrage die het milieubeleid levert aan de kwaliteit van de PEHS is gelegen in het bestrijden van verzuring, vermesting en verdroging. De Provinciale Milieuverordening is daarbij een belangrijk instrument. Een tweede belangrijk speerpunt uit het Milieuprogramma is het baggeren van provinciale wateren en vaarwegen. Deze worden gebaggerd vanuit drie perspectieven: milieu/saneren van vuile waterbodems, veiligheid/waterberging en bereikbaarheid/stimuleren vervoer over water.

Natuur voor boeren

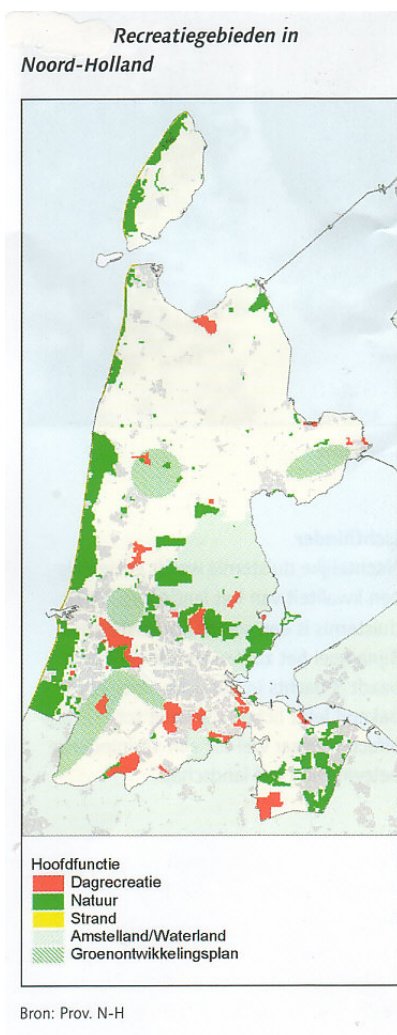
‘Van nature’ ligt het natuurbeleid dicht tegen de beleidsagenda’s voor landbouw, landschap, recreatie toerisme en cultuurhistorie aan. Hier liggen dus kansen voor krachtenbundeling en het bereiken van meervoudige beleidsdoelen. Melkveehouders zijn van oudsher de dragers van het veenweidelandschap. Zij houden met hun bedrijvigheid de cultuurhistorische waarden en natuurwaarden van het landschap in stand. De provincie Noord-Holland wil dat zo houden. Voor het landschap en de natuur van Noord-Holland is het daarom belangrijk dat boeren blijven boeren. Steeds meer agrarische bedrijven haken echter af. Melkveehouderij blijkt niet meer in alle gevallen voldoende rendabel te zijn om een bedrijf in stand te houden en opvolgers kiezen er voor het risico niet te nemen. Dat is een zorgelijke ontwikkeling voor natuur en landschap. Het betekent namelijk dat het traditionele gebruik van het landschap verdwijnt en daarmee komen de natuurwaarden in het geding.

De provincie is niet in staat invloed uit te oefenen op de prijsontwikkeling van agrarische producten op de wereldmarkt. Wat de provincie wel kan doen is de agrarische sector de ruimte geven haar bedrijfsactiviteiten te verbreden. Verbreding van de bedrijfsactiviteiten stelt agrarische bedrijven beter in staat hun toekomst veilig te stellen. Zij doet dat door een verruiming van de definitie

van agrarische activiteiten, en door de agrariërs in staat te stellen particuliere natuurbeheercontracten aan te gaan. Particuliere beheercontracten hebben een lange looptijd (30 jaar) en zijn daarmee in staat de agrariër te verzekeren van een duurzame en betrouwbare inkomstenbron.

Toegankelijkheid verbeteren van het natuurlijke platteland

De provincie omvat grote gebieden die weliswaar 'natuur' als hoofdfunctie hebben, maar die ook talrijke recreatiemogelijkheden bieden en veel bezoek trekken. Het gaat dan meestal om rustige vormen van recreatie, zoals wandelen en natuur bekijken en beleven. Het belangrijkste zijn de duinen. Ook het Goois Natuurreservaat, de landgoederen van 's-Graveland en van Zuid-Kennemerland en de veenweide- en moerasgebieden in de Vechtstreek en in Laag Holland gebruikt men graag om te recreëren. De natuurbeheerders in Noord-Holland doen er veel aan om het bezoek aan hun terreinen te bevorderen, uiteraard met inachtneming van hun verantwoordelijkheid voor de draagkracht en kwaliteit van het gebied. Zoning is daarbij een belangrijk hulpmiddel, evenals afsluiting voor een deel van het jaar wegens het broedseizoen. De provincie wil het recreatief gebruik van de natuurgebieden en het natuurlijke agrarische platteland verbeteren door het fiets- en wandelpadennetwerk uit te breiden en knelpunten op te lossen. Boeren worden gestimuleerd hun land beschikbaar te stellen voor recreatief medegebruik door ze hiervoor een financiële tegemoetkoming aan te bieden. In ruil daarvoor leggen boeren wandelpaden aan, of stellen op andere manieren hun grond open. Bij de natuurbeheerders wordt aandacht gevraagd voor een goede onderlinge aansluiting van de wandel- en fietspaden in en om de natuurgebieden met het landschap er om heen en met de woonomgeving.

Aanbrengen ontbrekende schakels recreatief netwerk: werk met werk maken

Het ecologische netwerk en het recreatieve netwerk hebben opmerkelijke overeenkomsten. Beide netwerken vertonen bereikbaarheidsproblemen en ontbrekende

verbindingen. De provincie wil daarom de komende jaren zorgen voor een betere samenhang van recreatieve netwerken en voor aanvullingen waar nu recreatieve barrières zijn.

Waar mogelijk zal de provincie werk met werk maken. Bijvoorbeeld een natuurverbinding realiseren en in het kielzog daarvan meteen ook een ontbrekende schakel in het recreatieve- of utilitaire

fietspadennetwerk realiseren. Een sprekend voorbeeld is de Groene AS, de verbinding tussen Amstelland en Spaarnwoude. De route is niet alleen een ecologische verbinding, maar ook een recreatieve. De verbinding is voor een groot deel al aangelegd met medewerking van vele partijen zoals stadsdeelraden, gemeente Amsterdam, waterschap, lokale groepen, Rijk en provincie. De combinatie van recreatie en natuur heeft geleid tot

een groter draagvlak en bredere financieringsmogelijkheden hetgeen de realisatie ten goede komt. Zeker in een verstedelijkt gebied als de westrand van Amsterdam, waar de ruimte schaars is, is meervoudig ruimtegebruik, zoals in de Groene AS, een noodzaak om projecten als dit van de grond te krijgen. Met de folder “Groene routes stadsrand Amsterdam : Groene AS verrast “ (2001, Provincie) in de hand kan de ecologische verbinding vanaf de fiets van nabij bestudeerd worden.

Genieten van de natuur

De Noord-Hollandse natuurbeheerders, de Recreatieschappen, het IVN en andere groepen die actief zijn in de Noord-Hollandse natuur hebben met steun van de provincie een website ‘natuurwegwijzer’ geopend. Deze website bevat informatie voor activiteiten in de Noord-Hollandse natuur, van alle groene organisaties samen. Er staat een keur aan wandelroutes op, interessante excursies, speelplekken en suggesties voor stiltegebieden; allemaal op een praktische en gebruikersvriendelijke manier gepresenteerd. Het doel van deze website is de recreatieve aantrekkelijkheid van de natuur in Noord-Holland en van de recreatiegebieden een grotere bekendheid te geven.

Inzet vrijwilligers

In Noord-Holland zijn meer dan 100 vrijwilligersgroepen met enkele duizenden deelnemers actief. De vrijwilligersgroepen zijn onmisbaar voor het beheer van allerlei gebieden in Noord-Holland. Zij leveren met hun inzet een concrete bijdrage het natuurbeleid in de praktijk te realiseren. Wat de vrijwilligers doen is bijvoorbeeld het

plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels, de aanleg van paddenpoelen, nestgelegenheden realiseren voor kerkuilen, steenuilen en gierzwaluwen, het beheren van heemtuinen en het onderhouden van het landschap door bijvoorbeeld knotwilgen te snoeien of gebiedsvreemde, uitheemse begroeiing te verwijderen.

De meeste vrijwilligersgroepen die actief zijn in Noord-Holland worden op verschillende manieren voorzien en – indien noodzakelijk – bijgeschoold door Landschap Noord-Holland. Zij krijgen bijvoorbeeld gereedschap in bruikleen. En kunnen deelnemen aan door Landschap Noord-Holland georganiseerde thema-avonden.

Bijlage 1. Overzicht belangrijkste beleidsnota's

Bij een inventarisatie kwamen 99 beleidsdocumenten boven water die relevant zijn respectievelijk relevant zijn geweest voor het natuurbeleid in de provincie. Daaruit zijn afgezonderd de stukken die wel van historisch belang zijn maar die er voor het huidige beleid niet of minder toe doen. De overblijvende beleidstukken zijn hieronder in een overzicht opgenomen, waarbij is aangegeven hoe deze zich tot de Nota Natuurbeleid 2005 verhouden.

nr	naam document	verhouding t.o.v. nota natuurbeleid 2005	jaar	PNH = Provinciaal beleidsstuk Rijk= Rijksbeleidsstuk EU= beleidsstuk Europa
1	Relatienota	n.v.t.	1975	Rijk
2	Structuurvisie Natuur- en landschapsbehoud	n.v.t.	1977	Rijk
3	Vogelrichtlijn	n.v.t.	1979	EU
4	Nota Ecologisch Beheer in NH	3	1985	PNH
5	Beleidsnota natuur en landschap in NH	1	1987	PNH
6	Van nota ecologische beheer naar regeling ecologisch beheer in noord-holland, ontwerp	3	1989	PNH
7	Natuurbeleidsplan	n.v.t.	1990	Rijk
8	Habitatrichtlijn	n.v.t.	1992	EU
9	Beleidsnota Globale Begrenzing Tweede Fase Relatienota en Natuurontwikkeling op Landbouwgrond	1	1992	PNH
10	Deelnota Ecologische Structuren en natuur- en landschapsbouw: beleidsvisie ontwikkeling PEHS	1	1993	PNH
11	Lijst aankoopwaardige natuurgebieden en invloedserenkaart	1	1993	PNH
12	notitie aankoopbeleid	1	1995	PNH
13	Natuurontwikkeling in natuurgebieden en langs grote wateren binnen NH	1	1996	PNH
14	Raamplan natuur buiten natuurgebieden - samen werken aan de natuur in NH	1	1997	PNH
15	Boer en Natuur, beleidsnotitie voor de aanpak van het agrarisch natuurbeheer in de provincie NH	1	1997	PNH
16	Evaluatie natuur- en landschapsbeleid Provincie Noord-Holland uit 1999	1	1999	PNH
17	Groene Wegen, een leidraad voor inrichting en beheer van ecologische verbindingzones in NH	2	1999	PNH
18	Natuur voor Mensen, Mensen voor Natuur	n.v.t.	2000	Rijk
19	Natuurdoeltypen in NH, natuurdoelkaart met toelichting	2	2000	PNH
20	Beleidsnotitie Flora- en Faunawet	2	2002	PNH
21	Habitat- en Vogelrichtlijn, beknopte handleiding voor gebiedsbescherming in NH	2	2002	PNH
22	Gebiedsplannen Programma Beheer	2	2002-2004	PNH
23	Beleidskader Faunabeheer, ganzen en smienten	n.v.t.	2004	Rijk
24	Faunabeheerplannen Noord-Holland	2	2004	PNH
25	Meerjarenprogramma ontsnippering	2	2004	Rijk
26	Agenda Vitaal Platteland	n.v.t.	2005	Rijk

Verhouding t.o.v. nota Natuurbeleid 2005:

1 = kern van het document is in de nota Natuurbeleid 2005 opgenomen

2 = In de nota Natuurbeleid 2005 wordt terugverwezen naar het document daar die een eigen juridische status hebben

3 = beleid reeds niet meer van toepassing

Bijlage 2: Hoeveel geld gaat er om in het natuurbeleid?

Provinciale begroting

De provincie trekt jaarlijks ruim €24 mln. uit voor het natuurbeleid. Het gaat daarbij om de inzet voor integrale projecten en programma's (€12,5 mln. in 2005) en bijdragen vanuit sectorale natuur- en landschapsbudgetten (€11,7 mln. in 2005). Daarnaast hebben Provinciale Staten bij de behandeling van de begroting 2005 ingestemd met de indicatieve inzet van €25 mln UNA-gelden voor: voorfinanciering grondverwerving Rijk (€16 mln.), wegnemen knelpunten in natuurgebieden (ca €6,5 mln. inclusief reservering €1 mln. voor het ecoduct over de Zandvoortselaan) en een post voor uitvoeringskosten en stimulering van particulier beheer (ca €2,5 mln). Vanuit het Verkeers- en vervoerbeleid is zes miljoen euro beschikbaar gesteld voor de natuurverbinding Ankeveen-Naardermeer.

De provinciale budgetten worden, samen met regionaal geld, vaak als cofinanciering ingezet voor door het rijk ter beschikking gestelde rijksmiddelen voor het landelijke gebied (€36,7 mln. in 2004). Hetzelfde geldt voor de gelden die door de Europese Unie in het kader van het Plattelandsontwikkelings Programma (POP) ter beschikking worden gesteld. Het betreft over de afgelopen jaren gemiddeld €3,5 miljoen. waarvan een deel direct aan natuurprojecten ten goede komt (Natuurbrug Crailo, Groene driehoek Assum, grondverwerving De Nollen Den Helder).

Provinciale financiering, begroting 2005, in miljoen €

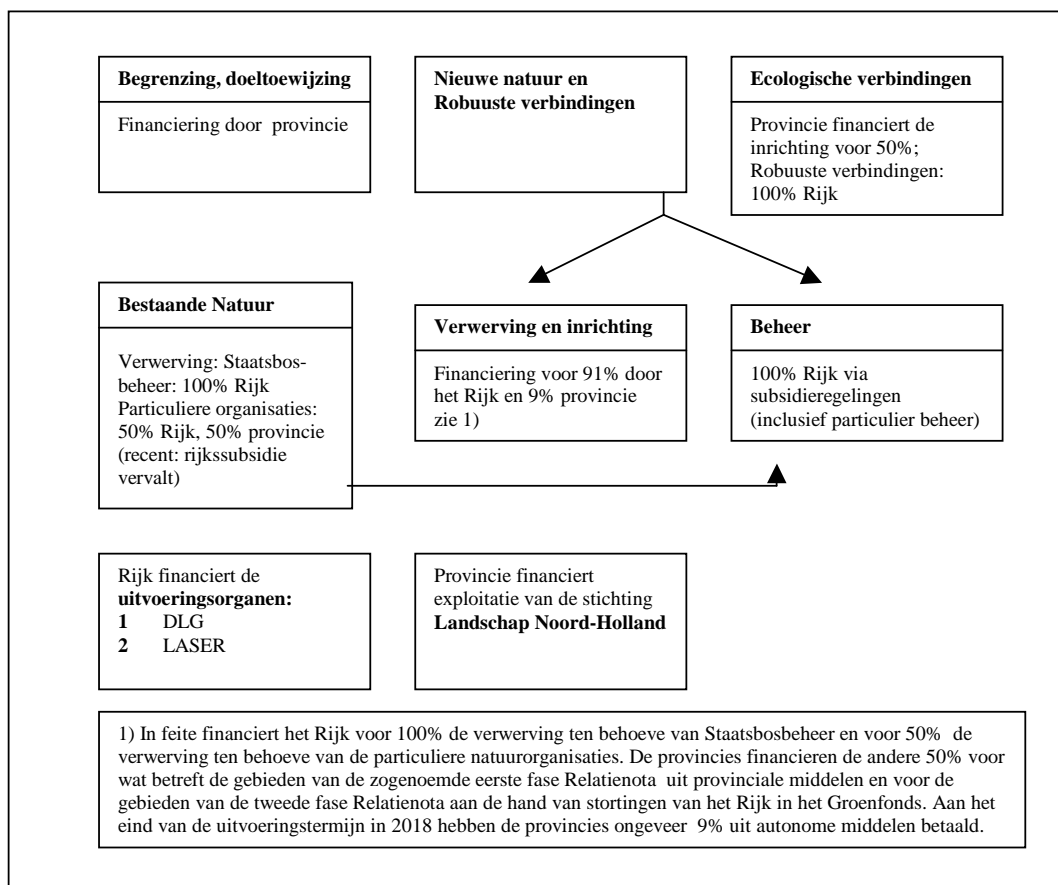
Gebiedsprogramma's	
600/601 Gebiedsprogramma's landelijk gebied (o.a. Laag Holland, Haarlemmermeer Groen, Wieringenrandmeer)	12,5

Verwerving en Inrichting Natuur en Landschap	
620 Ontwikkeling natuur (o.a. ecologische verbindingen, soortbescherming)	6,2
621 Beheer Natuur (o.a. Landschap Noord-Holland, Goois Natuurreservaat, Natuurlijk Platteland West)	4,0
622 Landschapsbescherming en advisering (o.a. Subsidieregeling Landschapselementen)	1,4
TOTAAL sectoraal	11,6

Rijksfinanciering Landelijk Gebied 2004, in miljoen €

Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid	2,5
Grondverwerving	22,2 (EHS: 7,1)
(Land) inrichting	11,8
overig	0,2
Totaal rijksbijdrage 2004	36,7

Wie financiert wat voor de verschillende beleidscategorieën?

Bijlage 3 Het collegeprogramma en het natuurbeleid

Het Collegeprogramma 2003-2007 "Bruggen Bouwen" spreekt zich op een aantal plaatsen uit over het natuurbeleid. Hieronder is daarover een overzicht opgenomen.

Het College heeft er voor gekozen met voortvarendheid verder te bouwen aan de totstandkoming van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) in 2018, en zo mogelijk eerder. De voltooiing van de begrenzingsplannen zoals aangekondigd in het Collegeprogramma heeft inmiddels plaatsgevonden.

Om de beoogde doelen versneld te bereiken hebben provinciale staten in 2004 gekozen voor het inzetten van een aanzienlijke extra investeringsimpuls voor aankoop en particulier natuurbeheer ten behoeve van de PEHS. Dat is, naast het reeds gereserveerde bedrag van €12,5 miljoen uit de UNA-gelden, een bedrag van €12,5 miljoen extra als voorfinanciering voor het versneld aankopen van voor de ecologische hoofdstructuur onontbeerlijke stukken grond. Onderliggende voorwaarde voor dit besluit was conform het Collegeprogramma contragarantie van het rijk.

Het College hecht er waarde aan dat open ruimten voor groene en agrarische functies ook open blijven. Zij bepalen voor een belangrijk deel het karakter van het Noord-Hollandse landschap. Met de cultuurhistorische landschappen dient uiterst zorgvuldig te worden omgegaan.

Daarbij is de melkveehouderij een onmisbare partner voor beheer. Zij is drager van het veenweidelandschap en moet dat blijven om het cultuurhistorisch landschap in deze schoonheid ook te behouden.

De economische positie van de melkveehouderij is echter kwetsbaar. De provincie wil daarom waar dat mogelijk is door bijvoorbeeld verbreding de economische positie van de melkveehouders versterken. Verbreding door recreatie, natuur- en landschapsbeheer van agrarische bedrijfsvoering versterkt de positie van de agrarische bedrijven en geeft een extra dimensie aan de maatschappelijke betekenis van de landbouw.

Streekplan en bestemmingsplannen moeten waar mogelijk ruimte geven voor een dergelijke verbreding.

Indien mogelijk worden delen van de PEHS bestemd als natuurgebied en worden agrariërs en particulieren bij het beheer ervan ingeschakeld, behalve daar waar dat niet kan of niet wenselijk is door het gewenste na te streven beheer.

Zowel voor agrariërs als ook voor andere grondbezitters geldt dat het college particulier natuurbeheer krachtig wil stimuleren.

Er wordt meer aandacht gegeven aan agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Voor zover bepaalde typen beheer niet voor vergoeding in aanmerking komen, worden oplossingen op maat gezocht door te bevorderen dat deze typen alsnog voor vergoeding in aanmerking komen als dit beheer aantoonbaar bijdraagt aan instandhouding van het desbetreffende landschap.

De provincie draagt bij in de ontwikkeling van agrarische natuur- en landschapsverenigingen, daar waar ze nog niet tot stand zijn gekomen.

Wanneer aantasting van natuurwaarden onontkoombaar is, bijvoorbeeld voor de aanleg van infrastructuur, dan vindt compensatie plaats om de natuurwaarden te vervangen, bij voorkeur in de naaste omgeving.

De Subsidieregeling Landschapselementen in Noord-Holland wordt tot het eind van deze collegeperiode voortgezet. De wijze van uitvoering zal worden gezien op efficiency.

Voor het behoud van de veenweidegebieden zal worden gezien of de oprichting van een samenwerkingsverband in het kader van het Nationaal Landschap wenselijk is. Daarbij wordt gestreefd naar ontschotting van geldstromen, naar fondsvorming en naar minder bureaucratie.

Bijlage 4 Kaarten

kaart 1: Provinciale Ecologische Hoofdstructuur - PEHS

kaart 2: Natuurdoelenkaart

kaart 3: Afronding bestaande natuurgebieden

kaart 4: Invloedsferen

Titel:Nota PS-cie. NLWM, agendapunt 3b. (nota Natuurbeleid 2005)

Datum:27-04-2005

Nummer:3b